

Älvsborgarna

Kamratföreningsförbundet Älvsborgarna KFFÄ

NR 2 • 2026

- Marinens utveckling
- Luftvärnets utveckling
- Flygvapnet 100 år
- Sammanslagen SÖF och KFÖ 44.hvbat
- Militärstyrketränningsbana
- Hur den svenska underättelsetjänsten byggdes upp.
- Kretaresa
- Föredrag
- Reidar funderar

Ordförandenas ledare

Efter att ha läst igenom vad som skrevs på denna plats i julnumret kan det konstateras att den övergripande säkerhetspolitiska situationen i stort sett är oförändrad. Sverige befinner sig fortsatt i den svåraste säkerhetspolitiska situationen sedan andra världskriget.

En aspekt som förändrats är dock värd att notera. I december förra året ändrades NATO:s geografiska indelning i Europa, tidigare sorterade Norge under Joint Forces Command Norfork med högkvarter i Norfolk, Virginia USA, medan Danmark, Finland och Sverige tillhörde Joint Forces Command Brunssum med högkvarter i Nederländerna.

Ändringen innebär två distinkta fördelar. Dels förenklas eventuellt tillförsel av styrkor från andra sidan av Atlanten genom Norge och Sverige med slutmål i Finland. Transporter mellan olika operativa områden innebär en hel del administrativt krångel som nu inte längre utgör någon försvarande faktor. Den andra uppenbara fördelen är att möjligheterna till samarbete mellan de nordiska länderna blir mycket enklare med alla länder under samma operativa högkvarter. Samtidigt innebär ändringen att vi får en operativ gräns rakt genom Östersjön, men den olägenheten förefaller vara på väg att få sin lösning genom fortsatt utveckling av Combined Joint Task Force Baltic. (CJTF Baltic)

Kriget i Ukraina fortsätter med mycket höga våldsnivåer med ständiga ryska robotanfall mot civil infrastruktur. På senare tid har vi dock sett utveckling som pekar på en positiv utveckling för Ukraina. Ett exempel på detta är Ukrainas kontakter med ett antal Gulfstater när det gäller försvar mot iranska drönarattacker, Ukraina är utan tvekan världsledande när det gäller de här förmågorna vilket väl också visade sig i och med deras deltagande i Aurora 26. Rapporter därifrån talar om mycket effektiva insatser mot svenska och utländska förband. Ukraina är på god väg att gå från att enbart vara mottagare av stöd till att bli en nation som aktivt bidrar till att öka säkerheten för många länder.

Detta innebär dock inte att behovet av stöd till Ukraina försvinner. Ukraina slåss inte bara för sin existens, utan även för svensk, och västerländsk i allmänhet, demokrati och vår rätt att välja vår framtid. Så fortsatt att följa

Redaktören

Nu har du nummer 2 för i år din hand av den nyfödda Älvsborgarna. Vi tackar för de bidrag vi fått till tidningen. Nästa nummer kan ni räkna med att ni får i mitten av oktober

Tar gärna emot artiklar från "golvet" i olika enheter och verksamheter. Det som hittills bara berättats i fika rummet eller på mässen, är

utvecklingen och bidra där ni själva kan.

Göteborgs hamn är ett omistligt nav i försörjningen av Sverige och Norra NATO. Därför behövs förstärkning av försvaret av Göteborg och dess hamn samt flödena därigenom. Glädjande är därför det beslut som tagits av regeringen att bygga ut järnvägsförbindelserna från Göteborg via Alingsås med två spår. Detta har avgöranden betydelse för världsstödet. Nu återstår att genomföra ett robust luftvärns-skydd av hamn och förbindelser.

Med det sagt vänder vi oss åter till det mindre perspektivet.

På temat förstärkning av försvaret längs Västkusten finns det ett antal glädjande utvecklingar att rapportera. Förhandlingarna mellan fortifikationsverket och ägarna av de gamla flottiljområdet på Säve uppges gå bra och förhoppningsvis kan försvarsmakten återetablera sig där inom kort. Mindre positivt i det avseendet är att det fortsatt inte verkar finnas någon aptit på att behålla landningsbanan på Säve. Med den allmänna insikten om behovet av att förstärka både civilt och militärt försvar är det obegripligt att det ens övervägs att ta bort möjligheterna till flygplansrörelser i anslutning till det tänkta nya garnisonsområdet.

Återetableringen av Tånguddens hamn pågår med full kraft och inom en mycket snar framtid kommer den att påtagligt förbättra förutsättningarna för fortsatt utveckling av verksamheten på Kåringberget. Även planeringen för en dramatisk utbyggnad av Forthamnen som kommer att helt förändra, till det bättre, möjligheterna till marin verksamhet på Västkusten pågår också. Olyckligtvis innebär den utvecklingen att garnisonens traditionsrum i Fortbacken fått stryka på foten, men "No pain, no gain" som det brukar heta.

I sammanhanget vill vi som ansvarar för utgivningen av denna tidskrift rikta ett varmt tack till Föreningen för Göteborgs Försvar för de generösa bidragen till utgivningen, utan dessa skulle Älvsborgarna inte kunna komma ut. Varmt tack!

Slutligen ber vi att få tillönska våra läsare en skön sommar så ses och hörs vi framöver.

SVANTE BERGH
ORDFÖRANDE I ÄLVSBERGS REGEMENTES
KAMRATFÖRENING

PETER ADOLFSSON
ORDFÖRANDE I GÖTEBORGS GARNISONS
KAMRATFÖRENING.

ÄLVSBERGARNAS är ett samarbete mellan Göteborgs garnison, Kunglig Älvsborgs Regementes kamratförening, Garnisonssällskap/ kamratföreningen Göteborg. Vidare medverkar traditionsföreningarna genom FVMA. Redaktör är John-Olov Fridh, john-olov.fridh@hotmail.com, Göteborgs Garnison, Box 5155, 426 05, V Frölunda. Ansvarig utgivare är Peter Adolffsson.

Tidningen Älvsborgarna är politiskt oberoende, och har som syfte att ena och stärka kunskapen och förbandsandan inom Göteborgs garnison, samt i anslutna frivilliga organisationer.

Tidningen ska också öka omgivningens kunskap och förståelse för garnisonen och dess enheter

Den är också ett forum för kamratföreningar med intresse av ett starkt försvar i väster.

Tidningen strävar även efter att belysa viktiga delar inom återuppbyggnaden av ett totalförsvar i balans, och distribueras därför även till beslutsfattare på olika nivåer i västra Sverige.

Debattartiklar återger skribenternas åsikter och utgör inte ett ställningstagande från tidningen.

Tidningen har ett samarbete med och stöds av Föreningen för Göteborgs Försvar.

Layout: Träd Reklam
Tryck: Ringöns tryckeri 2026.

Tidningen stöds av Föreningen för Göteborgs Försvar.

Omslagsbilden:
Amf 4 under övning Aurora 26.
Foto: Axel Edlund/
Försvarsmakten.

Äldre utgåvor av tidningen är

Utgivna tidningar

Samtliga utgivna nummer av tidningen Älvsborgarna återfinns på internet via denna länk <https://cccs.nu/Arkiv/> eller <https://gsgbg.se/nyheter/> Tidningen Älvsborgaren finns på <https://kamrati15.se/alsvborgaren/>

särskilt intressant. Hemvärnets förband är välkomna att skriva om sin verksamhet. Debattartiklar, utvecklingen av Försvarsmakten i väst. Allt som kan vara av intresse. SKRIV bara skriv och skicka in till mig. john-olov.fridh@hotmail.com

JOHN-OLOV FRIDH, REDAKTÖR

Stolthet, kunskap och gemenskap när civila medarbetare stärker förmågan vid Göteborgs garnison

Under tre intensiva veckor har civila medarbetare, de flesta tillhörande Göteborgs garnison men även ett antal tillresta från andra orter, klivit ut ur sina ordinarie roller och in i sina militära kollegors verklighet.

Genom Grundläggande soldatutbildning (GSU) alternativt en tre dagars kombattantutbildning har de inte bara tillägnat sig nya kunskaper utan också stärkt sin förståelse för Försvarens uppgifter och sin egen betydelse i helheten.

De flesta som är anställda i Försvarens makt är kombattanter, vilket innebär att du är ett legitimt mål för en motståndare i händelse av mobilisering eller krig. För att ge civil personal förutsättningar att handla enligt de lagar, regler, bestämmelser, rättigheter och skyldigheter som gäller genomförs kombattantutbildning och grundläggande soldatutbildning (GSU).

Utmaningar många – lärdomarna fler

Utbildningen har varit både krävande och utvecklande. Deltagarna har genomgått moment inom sjukvårdstjänst, folkrätt, ledarskap, säkerhet samt vapenutbildning med tillhörande kompetensprov. Därtill har de tränats i stridsteknik, hantering av CBRN-hot (kemiska, biologiska och radiologiska risker) samt genomfört tjänst i fält, moment som tillsammans bygger en robust grund för att kunna verka i en föränderlig och ibland utmanande miljö.

– Det har varit lärorikt att få en insyn i soldatens vardag, att lära sig säkra vapenhantering med allt vad det innebär. Och hur fysiskt utmanande det kan vara att bära utrustning och hur de olika skjutställningarna känns. Utbildningen har gett många insikter,

säger Maria Cedersmyg, veterinär på Försvarens medicencentrum.

Rutiner, ordning och reda och hur den enskilde individen påverkar gruppen har också varit viktiga insikter under utbildningen.

– Jag har tagit med mig väldigt mycket, särskilt vikten av att invänta order och ha ordning på saker och ting. Det mest utmanande personligen för mig har varit att upprätthålla ett högt stridsvärde oavsett situation och omständigheter, samt att ens egna mående inte ska påverka gruppen på ett negativt sätt, säger Suzanne Wallberg, läkare på Försvarens hälsan.

Användbar kunskap – även i den civila tjänsten

Men det är inte enbart de praktiska färdigheterna som gör avtryck. Minst lika betydelsefull är den personliga resan. Under dessa veckor har deltagarna vuxit – som individer och som grupp. Genom att möta utmaningar tillsammans, lösa uppgifter under press och stötta varandra växer en stark gemenskap fram.

– Jag är tacksam för nya kunskaper, det har varit stort fokus på ordning och reda. Att komma i tid, ha koll på sin utrustning och tidsåtgång för vissa uppgifter. Det är viktiga lärdomar som jag tar med mig tillbaka till min ordinarie tjänst, säger Maria.

Suzanne instämmer, den grundläggande soldatutbildningen har gett värdefulla insikter som direkt går att applicera på den civila tjänsten:

– Genom att genomföra GSU kan jag applicera de kunskaper jag får med mig här, i mitt bemötande med de värnpliktiga. Jag får helt enkelt en bättre förståelse i deras vardag och kan möta deras behov på ett bättre sätt, säger Suzanne.

Stärker gemensam förmåga

– Den här typen av utbildning stärker inte bara individen, utan hela vår gemensamma förmåga. När våra civila medarbetare får ökad förståelse för den militära verksamheten skapar det en starkare, mer sammanhållen organisation, redo att möta framtidens utmaningar, säger garnisonschef överste Oscar Peterson.

Efter avslutad utbildning står deltagarna bättre rustade än tidigare. Med nya erfarenheter i ryggen och en starkt förståelse för helheten är de nu ännu mer redo att bidra i sina respektive befattningar. Med stolthet, kompetens och ett gemensamt ansvar för Sveriges försvar.

TEXT: JOHANNA FREJME, AZRA EDIN

BILD: IDA ASK, GUSTAF RYDELIUS

Flygvapnet 100 år

Attackuppdrag med A32 Lansen

Många har i sin ungdom drömt om att bli piloter. Efter studentexamen sökte jag som flygingenjör i flygtjänst. Vi var 105 som sökte som ingenjör och jag var en av tre som blev antagna. Sommaren 1968 började jag flygutbildning på SK50 på F5 Ljungbyhed men uppfyllde inte kraven fullt ut utan blev erbjuden att bli flygnavigatör.

Blev placerad på 2 div på F17 Kallinge och fick en gedigen navigationsutbildning och blev successivt varmare i kläderna och fick så småningom leda uppdrag själv. Efter detta med över 100 timmar i baksits på A32 Lansen hade jag fått en stor flygvana. Jag beskriver här hur ett flankanfall med 4-grupp A32 Lansen gick till.

Flankanfall mot Gotland

Vi befinner oss på ett krigsflygfält under en Eskaderövning i södra Sverige. I övningen spelas att Sverige blivit angripet och fienden har tagit kontroll över Gotland. Tilldelade uppdrag ska utföras realistiskt för bästa övning och utbildning.

Omkring klockan 10 på förmiddagen får vi ett telefonsamtal från övningsledningen som ger vår division i uppdrag att utföra ett anfall mot Gotlands södra udde där den tänkta fienden påbörjat en byggnation. Anfallet ska utföras kl. 14.00 och vi ska göra ett flankanfall mot målet. I anslutning till byggnationen finns luftvärn utplacerat. En rote (två flygplan) S32 Lansen har på morgonen identifierat fientlig fartysverksamhet öster om Öland.

Vid planering av uppdraget läggs den säkraste vägen mot målet med minsta risk för upptäckt och beskjutning. Det finns inget markbaserat luftvärn att befara förutom vid målet då fienden inte har kontroll över södra Sverige i övrigt.

Uppdraget ska utföras med en fyrgrupp (fyra flygplan) i lång flank. Med start från vårt krigsflygfält skall vi gå söderut och ut över vatten väster om Karlskrona. Därefter gör vi en undanmanöver från de fientliga fartygen genom en ”sväng” på låg höjd över Östersjön och kommer fram mot Gotlands södra udde söderifrån. Efter anfallet går vi åter ned på lägsta höjd och hög fart

Bilderna föreställande Lansen är från Flygvapenmuseums bildarkiv.

för att snabbt komma bort från området och minska risken för moteld.

Förbandschefen i första planet leder gruppen och jag som flygnavigatören har också en spaningsradar. I ett av de tre andra planen finns också en navigatör.

Vid tiden för uppdraget är större delen av Småland täckt av ett tunt heltäckande lager stratusmoln (8/8) med en molnbas på 120 meter och en övre gräns på 400 – 500 meter. Lufttrycket vid basen (QFE) 990 mbar. Vinden 180 grader och 5 m/s. Då Lansen är utrustad för allvädersflygning innebär vädret inga bekymmer.

Vädret vid Gotlands södra udde är bättre med god sikt (>10 km), molnbas på >1500 m och till 1/8 är täckt av höga moln. Lufttrycket (QNH) 1010 mbar. Vinden <5 m/s. Det blir inga problem att utföra anfallet ur vädersynpunkt.

När planeringen är färdig och framflygningen bestämts ska motorpådrag på banan ske kl. 13:15. Fram till dess ska planen tankas, bomber lastas och de fyra kulsprutorna laddas.

Starttillstånd

Klockan 13:00 sätter sig fyra piloter och två navigatörer i de fyra iordninggjorda Lansenplanen, som står parkerade på

en klargöringsplats i främre klargöringsområdet (FRAMOM) vid en landsväg. Kontroller görs enligt checklistor. Höjdmätaren ställs in med aktuellt lufttryck för att visa rätt höjd. Då kontroller klara och motorer startats kör vi ut på landsvägen mot infarten till startbanan och ställer upp för start på bana 16 och gör sista kontrollerna enligt checklista innan start.

Klockan 13:30 får vi starttillstånd från KC (kommandocentralen), ökar gaspådraget och tändar efterbrännkammaren (EBK). På grund av låg molnbas återsamlas 4-gruppen över moln med en hastighet av 0,5 M (600 km/tim) och flyger söderut på kurs 152 grader. På väg mot kusten försvinner stratusmolnen och vi kan göra en distansekonomisk plané så att vi är nere på 5-10 meters höjd över vattnet vid första brytpunkten efter 10 minuter. Vi svänger österut på kurs 078 grader och fortsätter på denna kurs i 13,4 minuter för att där svänga norrut på kurs 014 grader. På denna delsträcka sätts spaningsradar på förvärmning för att kunna aktiveras strax innan målet.

När vi kommit ut över vatten har höjdmätaren ställts om till QNH vid målet för att få en rättvisande höjd i samband med anfallet. Då vi flyger på

låg höjd över vatten använder vi i stället en radarhöjdmätare som har större noggrannhet på låga höjder.

Bombfällning

Vi är nu på sista delsträckan och börjar förbereda för anfallet. Då vi skall vara i målområdet kortast möjliga tid för att minska risken för beskjutning ökas hastigheten successivt 0,9 M (900-950 km/tim) med hjälp av EBK på 10 m höjd över vattnet. När vi närmar oss målet aktiveras spaningsradarn för att kontrollera att vi ligger på rätt kurs mot målet.

Förfarande vid anfallet (ett s.k. flankanfall) är väl inövat. Innan anfallet är flyghöjden 10 meter. Anfallet börjar 5,5 km från målet med en kraftig upptagning på 3,5 – 4 G. Flygplanets nos pekar nu uppåt och för att komma i dykläge och fälla bomberna görs en halvroll på 400 – 500 meters höjd varefter nosen "dras ner" även detta med 3,5 -4 G belastning. Då planet är i dykning rollas det tillbaka till rättvänt läge och piloten siktar under 2 – max 4 sekunder varefter det åter görs en kraftig upptagning på 4 G för att bomberna ska få rätt kastparabol. Planets nos pekar nu återigen uppåt och för att snabbt komma ned på lägsta höjd görs åter en halvroll och nosen "dras ner" med 3,5 – 4 G. På väg ned mot lägsta höjd görs åter igen en

halvroll för att återta rättvänt läge. Anfallet från första upptagningen tills målet var passerat tog 22 sekunder. Under denna tid gjordes fyra halvroller och bombfällning. Detta krävde stor vana och skicklighet av piloten.

Efter att bomberna fällts inaktiverar jag spaningsradarn och vi går åter ned på lägsta höjd med 0,9 M initialt på kurs 310 grader med riktning mot

Ölands norra udde där vi svänger söderut till kurs 205 grader med 0,5 M och fortsätter så på lägsta höjd väster om Öland ned mot Kalmar där vi svänger västerut mot vårt flygfält på kurs 262 grader.

Då vädret är oförändrat vid flygbasen stiger vi upp över moln och ställer in vår navigeringsradar (Anita) för vårt krigsflygfält. Med hjälp av den navigerar vi fram till fältet och gör där en kontrollerad instrumentlandning med hjälp av vår landningsradar (Barbro) på bana 16.

Senare på kvällen får vi se fotografier tagna av en S32 och dessa visar ett lyckat resultat.

Flygtjänst under kalla kriget – när marginalerna var små

Under det år som jag tillbringade i flygtjänst i Flygvapnet under 60-talet och kalla kriget flögs det mycket realistiskt och inte alltid helt ofarligt vilket innebär att de hände olyckor. Självt var jag med om två händelser, en fågelkollision vid start och en s.k. pumpning på låg höjd.

En pumpning är en motorstörning där det finns stor risk att motorn släcks. Hade det skett var vi på så låg höjd att det inte fanns tid för en återstart och en utskjutning med katapultstol hade kanske inte lyckats pga. den låga höjden. Lägsta höjd för utskjutning med den katapultstol som Lansén hade var 100 m.

Båda händelserna slutade lyckligt men de hade fått mig att inse att jag hade flugit tillräckligt och jag gjorde inte något fortsatt försök med flygutbildning.

**BENGT-ÅKE HENRIKSSON,
VPL FNAV F17 1968 – 1969**

Marinens utveckling

Älvsborgare!

Jag vill tacka för möjligheten att berätta om kommande förändringar i marinen, var vi står idag och vart vi är på väg.

Som ni vet har marinen alltid varit en spännande och utvecklande arbetsplats men nu är det kanske mer sant än någonsin. Vi tillväxer rejält, både personellt och med ny modern materiel. Varje år ökar vi antalet officerare under utbildning och har numera flera inryck av värnpliktiga per år. Självklart finns det utmaningar men jag vill verkligen ge er ett intryck av en växande verksamhet i medvind.

Ett allvarligt omvärldsläge

Omvärldsläget har varit dåligt under flera år. Något som naturligtvis präglat och fortsätter prägla vår verksamhet. Marinen övervakar vårt marina närområde året om och dygnet runt. Med fartyg, flyg och fasta övervakningssystem bildar vi oss en uppfattning om normalläget till sjöss och upptäcker på så sätt om situationen skulle förändras. Den här bilden delar vi med oss av, till våra allierade, till andra myndigheter och naturligtvis till statsledningen. Omvärldsläget har också gjort att vi övat allt intensivare för att på så sätt förbereda oss för om avskräckningen inte skulle fungera.

Ryssland utgör det dimensionerande hotet och vi ser hybridaktiviteter mot oss i väst. Skuggflottans aktivitet där man kringgår exportsanktionerna blandas med medvetna eller omedvetna sabotage av kritisk undervattensinfrastruktur. Vi ser störningar på AIS och GPS som påverkar framför allt sjöfartyg och flygtrafik. Hybridkrigföring är ingen snällare typ av krig, den är bara svårare att attribuera. Sammanfattningsvis har vi verkligen haft att stå i de senaste åren och tyvärr ser vi inte heller att det skulle ljusna vid horisonten.

Vi är Nato

Som en direkt funktion av Rysslands angrepp på Ukraina valde Sverige att ansöka om medlemskap i Nato under senvären 2022. Den 7 mars 2024 blev vi medlemmar. Sverige, och inte minst marinen, var ganska väl förberedda. Vi hade övat med alliansen sedan 1990-talet under paraplyet PFP, Partnership for Peace. I mångt och mycket var det direkta arbetet ute på fartyg och i kompanier sedan många anpassade till Nato.

Vi gick naturligtvis också in med expertkunskaper inom Östersjömiljön, framför allt vad gäller undervattens- och amfibiestrid. Denna kunskap är mycket viktig för alliansen då Östersjöområdet är strategiskt viktigt och en gränsyta till Ryssland.

Allt detta gjorde att vi mindre än ett år efter medlemskapet kunde skicka in minröjningsfartyg, och senare även korvett, i Natos stående styrkor.

Med detta sagt, så har vi fortfarande en del att förstå, lära och inte minst anpassa oss till. En förändring är längre operationer. Vi har varit vana vid kortare övningar och insatser. Natoinnsatsen Baltic Sentry, som ska avskräcka mot sabotage på kritisk undervattensinfrastruktur i Östersjön, har nu pågått i mer än ett år och är ett bra exempel på det nya normala.

Slutligen, att vara allierad innebär att inte titta mot någon annan när något händer i närområdet. Vi är en del av lösningen och förväntas ta ansvar. Det gör vi idag och vi kommer att göra det i framtiden.

En förändrad uppgift

Nato-medlemskapet innebär en i grunden förändrad uppgift för marinen. Tidigare skulle Försvarmakten ensam möta en angräpare och förhindra att den kunde använda havet för sina syften. Marinen och Flygvapnet låg längst fram och skulle ge armén tid att mobilisera, så att det som kom förbi kunde slås.

Idag går den tänkta frontlinjen vid Finlands och de Baltiska staternas östra gräns. Armén ligger helt plötsligt längst fram och marinens roll är att, tillsammans med våra allierade, kontrollera Östersjöregionen så att sjötransporter kan komma fram. Exempelvis gäller det förstärkningar till fronten eller flyktingar från frontstaterna men det gäller även förnödenheter till Sverige och till våra allierade i Östersjöområdet. Här spelar västkusthamnarna en central roll men för marinen och våra allierade gäller det att säkerställa detta flöde i hela området. Om vi tidigare mest talade om Östersjön så är det nu hela Östersjöområdet som måste kontrolleras, från västkusten via Östersjöinloppen och ända upp i Bottenviken och in i Finska viken.

Som de flesta förstår innebär detta en stor ambitionsökning som kräver att vi tänker nytt och som dessutom kräver nya förmågor som fregatter, mer om det längre fram i texten. Som väl är ska uppgiften lösas tillsammans med våra allierade, något vi övar på varje dag.

Fregatter tillbaka i marinen

I skrivande stund, i mitten av februari, inväntar ett politiskt beslut om att anskaffning av fyra fregatter. Inte sedan början av 1980-talet har vi haft ytstridsfartyg av den här storleken och förmågemässigt kommer de utgöra en kraftfull förstärkning till Försvarmakten på flera områden.

Men varför har vi gjort det här valet efter att under många år opererat en så kallad lätt flotta? Det finns flera anledningar men den viktigaste är marinens förändrade uppgift, som jag berättade om i förra stycket. För att kunna skydda sjötransporter krävs framför allt ett kompetent luftförsvar. Den typen av system är skrymmande och det leder oss till storleken fregatt. Dessa luftförsvarsfregatter kommer också att kunna ingå i Natos integrerade luft- och missilförsvar. Naturligtvis kommer de även att förstärka marinens förmåga till ubåtsjakt, bedriva ytstrid eller agera ledningsfartyg men luftförsvaret är den nya förmågan som vi inte tidigare haft. Fregatter är efterfrågade inom Nato och kommer att ge oss möjlighet att bidra till alliansens operationer i Nordatlanten, Medelhavet eller Röda havet, allt enligt Natos 360-perspektiv där varje medlemsland ska vara beredda att hjälpa till där det behövs. Ett mer vardagligt exempel är deltagandet i den brittiska hangarfartygsstyrkan som, under förra året, rörde sig bort till Sydostasien. Här deltog marinen med officerare för att få kunskap om hur det är att operera avancerat luftförsvar inom ramen för en sjöstyrka. I framtiden skulle en svensk fregatt kunna utgöra detta bidrag för att på så sätt bygga förmåga tillsammans samtidigt visa solidaritet med våra allierade.

I undervattensstriden utgör en ombordbaserad helikopter mycket till effektiviteten i ubåtsjakten. Med fregatterna får marinen en utökad uthållighet i operationer och oavsett vilka uppgifter som ska lösas är denna förmåga ett väl-

kommet tillskott i alla situationer. Slutligen medger det avancerade luftförsvaret till sjöss att marinen kan frigöra resurser i flygvapnet så att stridsflygplanen kan användas för andra uppgifter.

De nya fregatterna är bara en del i den upprustning av Försvarsmakten som vi är mitt uppe i, en upprustning som vi inte skädat sedan andra världskriget.

Mot Amfibiebataljonen 2030

Utvecklingen och framtagandet av Amfibiebataljon 2030 har sedan 2015 skett i nära samarbete mellan Försvarsmakten, FOI och FMV. År 2021 fattade Försvarsmakten beslut om inriktningen av förbandstypen och anskaffningarna av de olika delsystemen som började 2023 och som sträcker sig till efter 2030.

Amfibiebataljon 2030 kommer att bli än mer sjörörigt, där exempelvis granatkastare och sjömålsrobotar finns monterade på båtar istället för som tidigare, grupperas på land. Marinens amfibieförband är primärt anpassade för kustnära marina operationer i Östersjön och längs hela den svenska kusten, men kan naturligtvis användas i konfliktzoner i Finska viken eller Baltikum.

Det nära samarbetet som idag finns med Finlands Nylands brigad, amerikanska marinkåren och brittiska Royal Marines fortsätter och utvecklas. Här vill jag även nämna den stora och viktiga insatsen för att utbilda ukrainska marinkårssoldater på amfibiestrid inklusive att hantera de donerade stridsbåtarna. Jag blir stolt när jag hör allt beröm våra instruktörer får.

En ny marin för en ny tid

I somras fattade jag beslut om att vi skulle överse vår organisation. Anledningen till det är flera. Marinen är idag organiserad för en annan tid där fokus låg på fredstida produktion och där vi hade gott om tid att planera och genomföra vår verksamhet. Men mycket har hänt sedan dess. Omvärldsläget, Nato-medlemskapet och att marinen som försvarsgren är tillbaka förändrar allt i grunden. Jag som marinchef har numera mandat att styra och inrikta marinen och det är inte nuvarande organisation anpassad för. Den målbild jag har med detta arbete är:

Marinen ska ledas mer effektivt. Vi ska vara logiskt organiserade för både krig och fred.

Personalen ska få utbildning och utrustning som är anpassad för den omvärlden vi lever i idag, med föränderliga hot och allierade vid vår sida.

När detta skrivs, i mitten av mars, har jag inte fattat mitt slutliga beslut men under andra halvan av mars blir det beslutat och därmed känt. Naturligtvis kräver den framtida marinen fler

medarbetare. Vi växte med drygt 500 förra året och kursen är satt mot framtiden. Bemanning av Nato-staber, framför allt CTF Baltic, kommer att vara en naturlig del i en officerskarriär. Vi ser också regelbundna bidrag, med fartyg och stabspersonal, till de stående fartygsstyrkorna. Att vara fortsatt attraktiva för nya medarbetare samtidigt som vi kan behålla befintliga, kommer att vara helt avgörande.

Nya svenska och polska ubåtar

Två nya ubåtar av Blekingeklass är under byggnation på Kockums i Karlskrona. Då det var många år sedan nya ubåtar byggdes har förseningar tillkommit och dessa kommer att levereras efter 2030. Dessa ubåtar är designade för längre intervaller mellan översynerna, vilket ger en högre tillgänglighet. Sensorerna på Blekinge är också mer kvalificerade jämfört med befintliga ubåtar. Med den nya multifunktionsslussen kommer man att kunna använda fjärrstyrda och obemannade farkoster på ett nytt sätt.

Strax före jul stod det klart att Polen väljer Sverige som leverantör för sina tre nya ubåtar. Ett mycket viktigt beslut som säkrar svenska ubåtsförmåga för lång tid framöver. I väntan på att de nya polska ubåtarna byggs, kommer Polen att hyra en äldre svensk ubåt av Södermanlandklass. Ubåtsflottiljen har sedan tidigare erfarenhet av att utbilda besättningar från andra länder sedan tiden med Singapore. Detta samarbete är också viktigt då det knyter två allierade närmare varandra för lång tid och även öppnar upp för andra områden. Framtida polska ubåtar kan exempelvis använda svenska varv och baser i fred, kris och krig. Slutligen, förstärker det polsk-svenska undervattenssamarbetet alliansens ubåtsförmåga i Östersjön och bidrar således till en utökad avskräckning.

Logistik för oss och våra allierade

Sverige är i Nato-sammanhang att betrakta som ett bakre område där logistik ska utföras. Våra marina basbataljoner ska kunna förse svenska, och allierade, enheter med allt som behövs för striden. De krav på rörlighet, uthållighet och spridning som förbandet har passar väl in i dagens och morgondagens stridsmiljö. Nya arbetsfartyg på cirka 1000 ton byggs i Spanien. Deras uppgifter blir bland annat torpedbärning, kvalificerade undervattensarbeten och logistikstöd.

Minröjning, både bemannat och obemannat

På minröjningssidan finns fortsatt fem minröjningsfartyg av Kosterklass och två av Spåröklass. Här finns en studie igång om hur minröjningen ska se ut 2035 och framåt. Mycket talar för att vi kommer att se en blandning av autonoma/obemannade farkoster och stödfartyg.

Vi växer i takt med tiden

Jag har försökt att beskriva en bild av en marin där det sker mycket positivt just nu. Efter decennier av en minskande (eller i bästa fall oförändrad) ekonomi finns nu en tydlig väg mot en marin som kan möta morgondagens hotbild och vår nya uppgift, med allierade vid vår sida.

Avslutningsvis, tack för att jag fick möjlighet att skriva till er. Jag sätter stort värde på att få möjlighet att vända mig till er tidigare kollegor. Jag återkommer gärna i ett kommande nummer då det finns mycket positivt att berätta om både dagens och morgondagens marin.

JOHAN NORLÉN
MARINCHEF

Förmågor, totalförsvaret och operativ effekt i fokus för Amf 4 under Aurora 26

Kommunsamverkan. Foto: Axel Edlund/Försvarsmakten.

Aurora 26 har nu avslutats efter att ha pågått på flera ställen i Sverige. Förband från Amf 4 deltog främst på ostkusten, men också på andra platser i Östersjöregionen.

Värdlandsstöd, skydd och bevakning var några av de moment som övades under övningen. Under Aurora prövades skarpa planer och förmågan att lösa krigsuppgifter, både enskilt och tillsammans med andra förband och allierade.

Aurora 26 inleddes med förflyttningen från västkusten mot nya operationsområden. Att snabbt kunna förflytta sig, ta terräng i kustzonen och skapa kontroll där det behövs var några av de delar som inledningsvis övades. Det handlade inte bara om en transportsträcka, utan också om ett tillfälle att öva längs vägen. Beredskap, omfall och nya uppgifter stod i fokus – precis som det skulle se ut i ett skarpt läge.

Totalförsvarsamverkan i Höganäs
Under förflyttningen från väst- till ostkust genomförde 5.amfibiebataljonen skarp verksamhet i form av bland annat terrängkännedom.

I Höganäs stannade de till för att tillsammans med kommunen pröva total-

försvarssamverkan i praktiken. Fokus låg på samverkan, logistik och försörjning, då kommunen bland annat prövade sin egen försörjningskedja genom att överlämna lunch till soldaterna.

Höganäs kommun överlämnade cirka 320 portioner tillagad mat, inte enbart som en stridsvärdeshöjande insats utan också för att pröva en verklig uppgift i ett skarpt läge. Scenariot var en del av ett HNS-moment (Host Nation Support/värdlandsstöd).

Open ship genomfördes också, där kommuninvånare och media bjöds in till samtal med värnpliktiga och anställda soldater. Detta blev ett sätt att skapa lokalkännedom, bygga goda relationer med allmänheten och visa upp verksamheten.

Bordning och sjökontroll i fokus för 17.bevakningsbåtkompaniet

Under förflyttningen från kust till kust befann sig 17.bevakningsbåtkompaniet i ständig beredskap för skarpa uppgifter. För krigsförbandet handlade Aurora 26 bland annat om att skapa kontroll i kustzonen och vässa förmågorna inom bordning, ytövervakning, skydd och minfällning.

Pressträff och förevisning på Väddö skjutfält

På Attackudden på Väddö skjutfält genomfördes en pressträff där Chefen för operationsledningen, Ewa Skoog

Uppvisning. Foto: Axel Edlund/Försvarsmakten.

Haslum, Marinchef Johan Norlén och Flygvapenchef Johan Wikman förmedlade viktiga budskap om omvärldsläget och syftet med Aurora 26. På plats fanns även cheferna för Amf 1 och Amf 4, överste David Saflind och överste Oscar Peterson, tillsammans med soldater från flera svenska förband och allierade.

Pressträffen övergick i en förevisning där Flygvapnet och Marinen samövade skarpt mot ett gemensamt sjömål. Målet bekämpades med hjälp av Stridsbåt 90, Jas 39 Gripen, Helikopter 15 och korvett av Visbyklass.

– Förevisningen tydliggjorde den eldkraft vi tillsammans kan leverera. Jag är extra stolt över den mingrupp från Amf 4 som visade upp sin materiel för

journalister och media, sade överste Oscar Peterson.

Internationella samarbeten inom alliansen belystes särskilt under pressträffen, med tonvikt på ukrainska drönpiloter som bidrog med lärdomar från det pågående kriget.

Krigsgravtjänst prövades i övningens avslutande fas

Under övningens avslutande fas fortsatte krigsförbanden med uppgifter

inom Aurora 26 och vässade sina förmågor både enskilt och tillsammans med andra förband och allierade. Då prövades även krigsgravtjänsten, en av marinen huvudaktiviteter under övningen.

Det handlade i grunden om att på ett respektfullt och värdigt sätt kunna skydda och transportera stupade soldater till den sista vilan, samtidigt som existentiella frågor kring död och förlust i krig hanteras.

Övningsmomentet genomfördes i

nära samarbete med civila myndigheter som Skatteverket, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, huvudman för begravningsverksamheten samt Plikt- och prövningsverket.

AZRA EDIN
KOMMUNIKATÖR AMF 4

Föredrag av chefen Amf 4

Överste Oscar Peterson gästade Kamratföreningen som föredragshållare torsdagen 19 mars. Öv Peterson är chef för Amf 4, tillika garnisonschef. Därtill är Öv Peterson Kommendant för Göteborg!

Tillväxt i en förändrad omvärld, var inledningen på föredraget.

Sjötransporterna omkring Sverige är omfattande. Västkusten med Göteborg som inte bara är Sveriges största importhamn utan en av Norges största importhamnar också (ca 40% av importen till Norge).

Tre områden är av större betydelse Västkusten med Göteborg, Ålandsområdet och upp mot Bottenviken. Dessa tre områden är "logistikhubbar". Marinen tillsammans med andra NATO allierade säkerställa sjötransport för oss och våra allierade. De marina NATO styrkor i leds idag från en NATO stab i ROSTOCK, den kommer att flyttas till Sverige och KALSKRONA området. Invasionsförsvarets uppgift att stoppa en invasionsflotta har mer eller mindre utgått för Marinen.

För Armén är fronten öster om Sve-

rige d.v.s. Rysslands gräns mot NATO, Finland, Estland Lettland, Litauen och Polen. Redan idag delar Sverige och Danmark på en stående Bataljon i öster (½ år i taget för respektive S och Dk). Icke att förglömma Nordkalotten vår förmåga att uppträda i subarktisk miljö är efterfrågad. Att Norge såväl som Finland har denna förmåga att uppträda i vinterterräng vet vi men även Danmark är mycket välutbildade för att uppträda i subarktisk miljö! Med det är inte så konstigt då Grönland är en del av Danmark.

För Flyget är det också skarpa uppgifter idag. Beredskap i öster för att vara beredda att avvisa fientligt flyg. Övar tillsammans med allierade i NATO flygstridskrafter exempel vis på Island.

För försvarsmakten blev 2025 ett trenderbrott, såsom krigsplacering av personal krigsförbanden fylls upp med personal. Förmåga att Mobilisera övas upp. Göteborgs HV bataljoner har en stor förmåga att mobilisera förband, den kunskapen är mycket bra!

Sverige går mot 5% av BNP varav 3,5% till militära försvaret resten till olika områden inom Totalförsvaret. Att

tillföras medel kräver också att FM levererar efter frågade förmågor! Att FM kan utnyttjas i totalförsvaret.

För övrigt ingår utbildningsförbanden i krigsorganisation, vilket är nytt.

Vissa lagändringar krävs t ex vad avser upphandling, behöver försvaret nya underkläder, är det inte läge att vänta på överklagande mellan olika underklädstillverkare. Underkläderna behövs snabbt inte om något år!

Amfibiebataljon ny.

Öv Peterson uttryckte sig på följande vis; Steget från nuvarande Amfbat till Amfbat ny är lika stort som det var från fast och rörligt KA till Amfbat.

Den stora skillnaden mellan nuvarande Amfbat och Amfbat ny är att i den nya är vapen system, såsom granatkastare sjömålsrobot fartygsmonterade. I nuvarande bärs dessa vapen upp på land grupperas. En omgruppering tar tid. Snabb och rörlig strid kan genomföras. Vidare stridsbåtarna är ytterligare utrustade med modern teknik, mål radar tung kulspruta (eller automatkanon vet ej vilket) fjärrmanövreras inifrån fartyget. Bättre verkanseld under gång. Fungerar på motsvarande sätt som att stridsvagnar som kan skjutas under framryckning. Leverans till 2030.

Garnisonen på Kärningberget är idag fylld till bristningsgränsen. Under andra världskrig blev KA 4 färdigt och bygges för ca 500 individer idag husera det tredubbla antalet individer på området. Mycket tankeverksamhet pågår för att hitta smarta lösningar och att utnyttja de delar som ingår i garnisonen. Såve området finns också med i tankesfären, vad det blir får framtiden utvisa.

Kärningberget kommer från de gamla sjöfararna. Att "Kära" är att gå nära. Götaälvs mynning där är älvfåran djupast på södra sidan, sjöfarande skulle kära berget på för djupgåendet skull. I folkmun blev det då Kärningberget.

Stöd till Ukraina

Stödet är en av FM fyra operationslinjer. Amf har genomfört stöd sedan 2021. Skänkt Rb 17, stridsbåt 90 och Gbåtar.

En frågestund avslutade föredraget och som vanligt var auditoriet frågvist.

Jan Andersson tackade Öv Peterson och överlämnade en minnesgåva.

LARS-ARTA ANDERSSON

Ny organisation inom Marinen

Marinchef Johan Norlén har fattat beslut om inriktningen för marinen nya organisation. Från den 1 januari 2029 ska marinen bestå av fem organisationsenheter i stället för dagens åtta.

Dagens flottiljer och regementen upphör som egna organisationsenheter och bildar tillsammans tre nya marina baser.

Bakgrunden är ett förändrat säkerhetspolitiskt läge, Sveriges medlemskap i Nato och behovet av en organisation som bättre motsvarar både dagens krav och framtida uppgifter. Marinen har en organisation i dag som är anpassad för en helt annan säkerhetspolitisk situation. Stora delar av den är beslutad i början av 2000-talet. Sedan dess har omvärlden gått åt ett helt annat håll och Sverige har gått med i Nato. Dessutom sker tillväxt. Det är många saker som har förändrats och som skapat behovet

av en förändring som gör att Marinen är anpassningsbar för framtiden.

Beslutet innebär att dagens åtta organisationsenheter blir fem: Marin-staben, tre marina baser och Marinstridscentrum (idag Sjöstridsskolan). Marinen ska också få taktiska ledningsresurser för sjö, amfibie och ubåt.

Sjöstridsskolan kvarstår som organisationsenhet, men byter namn till Marinstridscentrum och blir ett krigsförband. 1:a ubåtsflottiljen, 3:e sjöstridsflottiljen, 4:e sjöstridsflottiljen, Stockholms amfibieregemente, Älvsborgs amfibieregemente och Marinbasen upphör som egna organisationsenheter och bildar tillsammans tre regionala marina baser.

De taktiska ledningarna ska bemannas genom ombildning av dagens olika flottiljledningar och kompletteras med reservofficerare. Idag kallar vi det garnisoner, men imorgon blir det marina baser. Arbetsnamnen är bas syd, ost och väst. Under de marina baserna

finns sedan krigsförbanden som genomför verksamheter i olika beredskapsnivåer.

En viktig del i detta är att alla förband i marinen blir krigsförband. En likhet mellan grundorganisation och krigsorganisation som det bara är möjligt.

En av de största förändringarna är att administrativa stödresurser, exempelvis HR, kommunikation och ekonomi, nu samlas på respektive marina bas i stället för som idag på samtliga organisationsenheter. Syftet är att skapa ökad robusthet och redundans, men också att få en bättre kontroll över personal och vakanser.

Beslutet om inriktningen för marinen nya organisation går nu vidare till Försvarmaktens ledning. För att ändra i krigsförband och organisationer krävs politiska beslut. Målbilden är att den nya organisationen ska vara intagen den 1 januari 2029.

LENNART KLEVENSPARR

Hot mot elförsörjningen

I april närmare bestämt den sjunde höll Mathias Larsson ett föredrag om Sveriges elkraft avseende hot, sårbarhet och hur vi kan skydda oss. Mathias redovisa vissa lärdomar från Ukraina beträffande el och elförsörjning.

Vår föredragshållare inledde med att beskriva Sveriges eldistribution från producenter till elkunderna (industri, hushåll, järnväg etc). De stora producenterna är vattenkraft i norr och kärnkraften i söder. Sol- och vindkraft tillför allt mer av elkraft. Överföring av elkraft sker med kraftledningar. Överföring av el medför alltid förluster. Men enkelt uttryckt ”högre spänning (volt) ger lägre förluster”. Av det skälet har våra stora kraftledningar från norr till söder en driftspänning på 400 kV (400 000 volt). I våra hushåll är spänningen 230/400 volt. (230v till lampor, tv, dammsugare mm och 400 v till spis, varmvattenberedare). För att få ner spänningen till brukarna används transformatorer, dessa är från väldigt stora (60 ton, som en stridsvagn) till små som transformatorer,

Sårbarheten.

Våra ställverk med bl.a. transformatorer, som kan liknas vid ”knutpunkter” i elsystemet, är känsliga punkter. Att förstöra en del av en kraftledning har inte större påverkan över tid. Reparationsarbetet är förhållande vis enkelt. Många gånger går det att koppla om så att strömmen går en annan väg. Däremot en förstörd transformator; modell större, är inte någon lager vara och lång leveranstid på transformatorer. Därtill är det brist på transformatorer i Europa. Som en följd av kriget i Ukraina. Storleken på de största transformationerna gör att det krävs specialtransporter.

Motmedel.

Skydd och bevakning, maskering och en hög reparationsberedskap. Tillgång på utbildad personal. Reservdels lagring. Planera för omkoppling. Något som används i Ukraina är ”Regional bortkoppling” under något dygn. Exempelvis Malmö bortkopplat Göteborg har elkraft. Även begränsat fortifikatoriskt skydd.

Lite ytterligare kul att veta

Finland har ett likartat elnät med högspänningsnät, som Sverige, Norge använder sig av svenska ledningar för överföring av elkraft mellan norr och syd. Våra vänner i öst har kopplat bort rysk elkraft. Danmark skulle inte ha mycket el om de inte fick från Sverige!

Elbilsförsäljningen i Ukraina har stigit kraftigt, det är enklare få laddström än att tanka bensin eller diesel.

Föredraget avslutade med en frågestund och intresset för ämnet var stort, det märks på frågorna!

Ett mycket informativt fördrag och föredragshållaren lyckades med konststycket att få det begripligt för oss !

LARS-ARTA

Tankar från chefen Elfsborgsgruppen

Första tiden

Under min första tid som chef för Elfsborgsgruppen (EBG) ser jag en förändrad normalbild jämfört med tidigare år. Det är inte enbart avtalsövningar och kurser som genomförs för krigsförbanden. I den nya normalbild ligger fortsatt fokus på stödet till Ukraina, vilket är högsta prioritet. Utöver detta genomförs flertalet övningar utomlands och vi får många förfrågningar om samövningar i både Danmark, Norge och Baltikum. Anledningen till dessa förfrågningar är att krigsförbanden i Göteborg är kompetenta och pålitliga. De löser tilldelade uppgifter på ett bra sätt, och många soldater vill bidra mer än de avtalsdagar som avtalet medger. För EBG kader innebär detta en hög arbetsbelastning, men det är samtidigt motiverande att vi är efterfrågade. Det är lätt att fokusera på annat än vår huvuduppgift att utbilda och stödja krigsförbanden vilket inte får missas. Allt för krigsförbanden som ÖB uttrycker är en bra ledstång för oss alla.

Stödet till Ukraina

Legio är en norskledd utbildningsinsats likt Interflex. Utbildningen genomförs i Polen i stället för i Storbritannien, med instruktörer ur EBG kader och hemvärnsbataljonerna. Under hösten meddelade jag att vi hade förmågan och viljan att sätta upp instruktörsplutoner som skulle stödja Ukraina med grundutbildning. Intresset var stort och den första plutonen lämnade Göteborg under andra veckan i januari. Likt Interflex tog Västra militärregionen och EBG ledartröjan i de första rotationerna för Hemvärnet, vilket jag givetvis är stolt över. För mig var det inte ett svårt beslut att vilja ansvara för rekryteringen av de första instruktörslagen. Jag vet att kraften finns i förbanden och att viljan att stödja Ukraina är stor. Som jag skrev i tidigare nummer av tidningen har vi många kompetenta instruktörer och flera har erfarenhet från tidigare utbildningsinsatser. Nu har både första och andra rotationen kommit tillbaka och de har löst uppgiften med mycket gott resultat, vilket inte var någon överraskning. Svensk pedagogik står sig väl internationellt och utvärderingarna visar att plutonerna har presterat mycket väl.

Övningar

Första halvåret har inneburit fler övningar än normalt där både 41. och 44.hemvärnsbataljonen har genomfört sammanslagna avtalsövningar. Målsättningarna har varit att både kompletteringsutbilda soldater i olika funktioner, utbilda chefer och träna förbanden mot deras huvuduppgifter. Det ställer högre krav på samtliga soldater när övningarna fortlöper under längre tid men det ger samtidigt viktiga insikter och nya lärdomar. Utbildningen och nyttjandet av sensorer för att lösa förbandens huvuduppgifter har blivit en naturlig del i lösandet av uppgifterna. Där är både den formella kompetensen att handha ny materiel viktig och samtidigt utveckla den taktiska och stridstekniska förmågan att nyttja de nya sensorerna.

Utöver avtalsövningar har EBG ett utvecklat samarbete med danska hemvärnet. En pluton ur 43.hemvärnsbataljonen deltar i övning Spring Storm i Estland i maj månad. Övningen är en multinationell övning där över 12 000 soldater deltar vilket ställer stora krav på samtliga inblandade. För svenska bidraget börjar allt i Göteborg med operativ transport genom olika militärregioner till Estland för att därefter sätta ihop förbandet för att därefter underställas ett danskt kompani.

Framtiden

Rikshemvärnschefen har som målbild, 26000 soldater år 2030. Det är en tydlig och mätbar målbild men inte helt enkel att uppnå. För vår del gäller det att påbörja arbetet med rekrytering och utbildning direkt för att stödja i att uppnå målbilden. För oss innebär det ca 3000 soldater och vi måste fokusera på att rekrytera både specialister och individer med tidigare militär grundutbildning. Ett sätt att nyutbilda är frivillig militär utbildning (FMU) där MR V genomför utbildningen i Skövde, Halmstad och Skredsvik 2026. EBG ansvarar för två plutoner och de bemannas i huvudsak med hemvärnsinstruktörer och genomförs under sex veckor under sensommaren. För att nå målbilden kan vi inte bara fokusera på att nyutbilda soldater, det är minst lika viktigt att behålla de soldaterna som ingår i krigsförbanden.

Det är tydligt att Försvarsmakten

Foto: Roland Knopp/Försvarsmakten.

växer och att det är brist på personal. Tydligaste tecknet för mig är att stödet till våra övningar minskar från andra försvarsgrenar. Det är en helt naturlig konsekvens men ställer stora krav på att EBG och krigsförbanden klarar sig själv. Under samtliga övningar ser jag hur förbanden ökar förmågan att utbilda sig själv och att många instruktörer stödjer andra förbands avtalsövningar. Detta är en förutsättning för att genomföra bra övningar och det är fortsatt viktigt att identifiera kompetenta individer som vill utvecklas.

Personalförändringar inom EBG kommer att ske under hösten och inför 2027. Det kommer bli förändringar i både bataljonslagen och i EBG ledning. Under hösten övertar Fv Slavko Mijic befattningen som gruppförvaltare från Fv Roland Knopp som går i pension. Det blir inte enkelt att efterträda Fv Knopp som gjort ett mycket bra jobb på Elfsborgsgruppen och det kommer att bli en stor lucka för både EBG och bataljonerna. Fv Knopp kommer förhoppningsvis fortsätta att tjänstgöra som reservofficer under vissa projekt vilket är mycket glädjande.

Det är väldigt mycket verksamhet på EBG och många olika operationslinjer samtidigt och jag tror det är en ny normalbild. Den nya normalbild kräver fortsatt hårt arbete och ansvarstagande medarbetare, både fast anställda och de som tjänstgör tidvis, mot EBG målbild 3000 soldater 2030!

Avslutningsvis vill jag önska alla en härlig sommar.

**ÖVLT NIKLAS TRYGG
CHEF ELFSBORGSGRUPPEN**

Uniform på jobbet-dagen 2026

Varje år anordnas något som vi i Hemvärnet kallar för "uniform-på-jobbet-dagen". I år blev det onsdagen den 15:e april.

Det är en dag då hemvärnets alla soldater får möjlighet att bära uniform m/90 på sin civila arbetsplats. Detta får att synliggöra och väcka intresse för hemvärnet. Att delta är frivilligt och innan

man bär uniformen på jobbet måste tillstånd från arbetsgivaren inhämtas.

Jag arbetar som speciallärare i matematik på en högstadieskola och fick lov av min rektor att bära uniform den här dagen på jobbet. Mitt arbete innebär att jag stöttar elever som behöver extra hjälp i ämnet matematik. Detta gör jag genom att schemalägga resurstid i alla våra sexton klasser från årskurs sju till nio. Ibland kommer eleverna till mig i mitt arbetsrum och vid andra tillfällen går jag in i klassen och stöttar klassläraren på plats. Sammanlagt har vi ungefär 450 elever på skolan. Just den här onsdagen började med att jag gick in i en åttondeklass och jobbade tillsammans med läraren. Sedan kom det olika elever till mig från en sjundeklass, två åttondeklasser och en niondeklass. Dessutom rörde jag mig runt i skolans korridorer som vanligt under dagen. Det blev en del frågor om Hemvärnet och min roll där som jag fick svara på och kanske väcktes ett intresse av att ta reda på mer.

FK ANNELIE SVENSSON
SPECIALLÄRARE I MATEMATIK
TILLIKA INFORMATIONSBEFÄL
44:E HVBAT

Hemvärnet

Det som händer i vår omvärld påverkar även oss i Sverige och vårt försvar inte minst efter vårt medlemskap i NATO!

Hemvärnsförbanden finns i hela Sverige och i Göteborg- och Borås Sjuhärad fyra bataljoner med insatssoldater och -inte minst specialistsoldater! De senare kan tillföras förbanden efter ex en GU-F och ett par veckors specialistutbildning tex för samband, stabsassistenter, försvarsmedicin, logistik mm!

Genom ditt engagemang bidrar således vi i en Frivillig försvarsorganisation till totalförsvaret och inte minst folkförankringen!

Därför ser jag personligen hur viktigt det är att vi får stöd av förbanden i Göteborgs garnison- för utan övnings- terräng, förläggning mm kan vi inte bidra till Sveriges försvar!

Med vänlig hälsning,

CLAES-ÅKE HENRIKSSON
RO/MAJOR EMERITUS

Foto: Beza Mahmod/Försvarsmakten.

Båtkompaniet övade i skärgården

I Göteborgs skärgård och farleden in till Skandinavien's största hamn övade Skärgårdsbataljonens båtkompani i det kyliga marsvädret.

Det är mycket som kompaniet ska kunna; Patrullering, ytövervakning, eskort av fartyg genom trånga passager, allt inom ramen för strid mot sabotageförband. Vid insats måste allt klaffa; planer, logistik, ledning, sjukvård och samband.

Tillsammans med personalen i underhålls- och ledningsfunktioner bildar man en lätt, snabbriklarig enhet som är helt avgörande för bataljonens samlade förmåga som ett av tre maritima hemvärnsförband i Sverige.

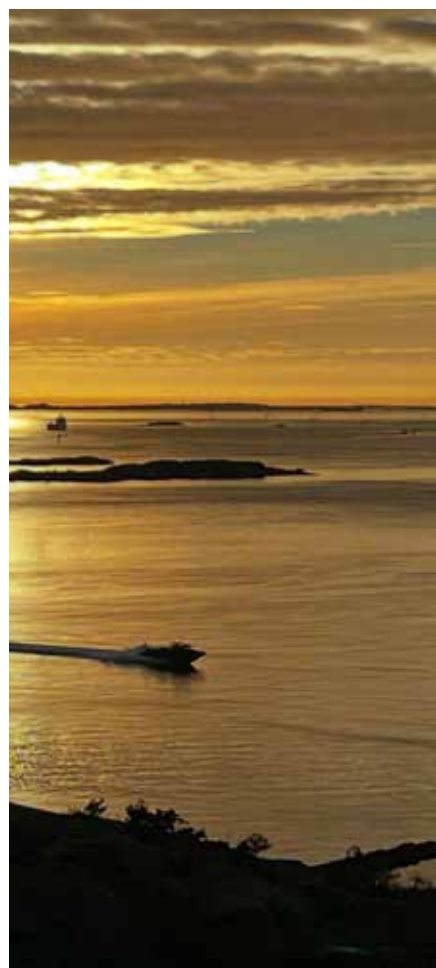
– Våra stridsbåtsbesättningar, grundutbildade som värnpliktiga i amfibiekåren, kan varje sund och skär i operationsområdet. Många har 15-20 års erfarenhet av att flera gånger om året

navigera i hög fart och alla väder i en miljö som inte förlåter, så bataljonschefen efter övningen och fortsatte.

– Starkt kamratskap och en vilja att utvecklas och träna inför de viktiga uppgifter vi ska kunna utföra om det värsta inträffar präglar verksamheten.

CARL, INFOBEFÄL

Skärgårdsbataljonen förbereder sig för det värsta

Vid Skärgårdsbataljonens senaste krigsförbandsövning övades hela sjukvårdskedjan, inklusive krigsgravtjänst och fältprästens militära själavård.

Tillsammans med Hemvärnets Musikår Göteborg förrättade bataljonspastorn en minnesceremoni för tre stupade soldater.

Övningen lämnade inte någon av de närvarande oberörd och i samband med att det delades på bataljonens sociala medier var engagemanget enormt med närmare 200 000 visningar första veckan. Många kommenterade det viktiga i att öva även det allvarliga.

– I en sådan här situation inser alla allvaret i vad vi förbereder oss på och vad den yttersta konsekvensen kan bli för att försvara Sverige, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer, sa bataljonschefen som också deltog vid minnesceremonin tillsammans med bland andra bataljonsläkaren.

CARL, INFOBEFÄL

Sammanslagen SÖF och KFÖ avslutad

Med ett fantastiskt bra resultat på samtliga täter och väldigt nöjd personal så lägger vi denna övning till en av de bästa för Älvsborgsbataljonen.

Övning var i en trestegs raket som var en utb och försteg för chefer och sedan en utb del för samtliga och till sist en tillämpad del. Kort om det som övats under dessa dagar:

Samverkan med polis, Susa, TMM, MRPAS, fordons utb PB8, TOS, skyddsvakt, Sjukvårdsplats med sjv-tropp, FMFG 1000, Mono 22, ISHV 2.0, Farb samt lite mer smått och gott.

Efter utbildningsdelen som genomfördes på Skillingaryd förflyttade bataljonen till Remmene och påbörjade den tillämpade delen som var en bevakning samt beredd skydd av ett HNS uppdrag. Vi fick även stort stöd av ett Tolo förband från F7 som var ett rejält lyft för övningen.

Nu återstår bara utvärdering och Remi samt dra lärdomar av som behöver förbättras.

Vilja Förmåga Uthållighet
Älvsborgsbataljonen

PATRIK "PUTTE" THORÉN
BATALJONSFÖRVALTARE

Lite förtydligande:

Susa (stridsutbildning med skarp ammunition)

TMM (det nya Marksensystemet)

MRPAS (den drönare vi blivit tilldelad)

TOS (ktiskt omhändertagande av stridsskada)

Farb (fältarbeten)

Mono 22 (IR kikare)

ISHV (dator som vi har för planering och orderarbete)

Sitaaware HQ/frontline (program till ISHV)

PB8 (personbil 8 Mercedes sprinter)

FMFG1000 (försvarsmaktens farligt gods utb för 1000p)

HNS (vårdlandsstöd)

Tolo (tankning och laddnings omgång)

Älvsborgsbataljon stärkta av vårövning och samarbete med F7

Med en sammanhängande särskild övning förband (SÖF) och krigsförbandsövning (KFÖ) har 44:e hemvärnsbataljon utbildats och prövats, uppdrag har gått igenom och rutiner har slipats.

Varje ny övningsdag leder som bekant till ökad färdighet och stridsvärdet bibehålls på hög nivå. Förbandet har bevisat sin förmåga med snabb aktivering och lösande av uppgifter i hela skalan från vassa stridspar upp till styrkan av en framryckande och lösningsfokuserad bataljon. Utöver det goda kamratskapet höjs stridsvärdet av tillförd materiell till både stab och patruller.

Samverkan, samförstånd och lösningsfokus mot gemensam uppgift är stridsvärdeshöjande och det har vi verkligen fått uppleva på övningen. Flera olika goda exempel på samverkan har skett, men det som förtjänas att lyftas fram lite extra är tanknings och laddningsomgången (TOLO) från F7. Vi fick bland annat möjlighet att planera och genomföra skydd av sidoförband. Underhållsplutonen från F7 rullade därefter

in i vår gruppering som ett mycket välkommet övningsobjekt. Flera av oss bär på nostalgiska minnen från på hur en välfungerande TOLO ser ut och uppträder, vi har nu fått se en ny målbild. Världigt professionella officerare och värnpliktiga soldater var skolboksexempel på samverkan, gruppering, service, flexibilitet och stridsvärde. Hela bataljonen fick förmånen att rulla igenom TOLO-slingans stationer med bränsle, dricksvatten, förbrukningsmateriel, reparation, med mera. Vi kunde inte hålla oss ifrån att utmana det moderna förbandets fältreparationsgrupp med en terrängbil 11 som behövde åtgärdas inför bataljonsmarschen. Mekanikerna såg genast utmaningen som en belöning och kastade sig direkt över den i månskenet utan att spilla tid. Stort tack F7, ni är ett uppskattat bevis på Försvarsmaktens nya förmågor och ödmjuka samarbeten. Bataljonen ser fram emot mer skarp samverkan med fler förband på kommande övningar och uppdrag.

I skrivande stund klingar de välbekanta ljuden från vården så sakteliga av under pågående REMI (reorganisation

materielinlämning). Ett tecken på att den skarpa materielen åter börjar bli redo att ställas gripbar i förråden. Utöver ljud från ihärdig vapenvård och vård av kaminrör som inte minst kvartermästarna uppskattar som ljud musik, nåddes nyss våra soldatöron av helt andra toner. Mitt i vårdlokalen grupperade vår musikkår och taktfast understödde vår viktiga REMI. Det blev ett vårdpass vi inte kommer glömma och en påminnelse om den militära stoltheten och arvet vi bär på och för vidare. Vården är ett ypperligt tillfälle att reflektera och prata om vunna erfarenheter. Utvärdering sker av övningen i stort, utbildningsbehov och andra önskemål identifieras, presenteras och omhändertas. Övningen avslutades som sig bör med en stärkande bataljonsuppställning med beskrivningar av ansvarstagande, skickliga soldater och enheter. Tack soldater, tack anhöriga, tack alla stödfunktioner som servat eller agerat motståndare. Vi ser fram emot fortsättningen.

**OLA SVENSSON
STRI-/SAMVERKANS BEFÄL**

Blodbussen på turné

Under två dagar i början av maj var Blodbussen på plats på Göteborgs garnison.

Intresset var stort bland både värnpliktiga och anställda, vilket resulterade i över 70 påsar blod och flertalet nyregistrerade blodgivare.

En värnpliktig som besökte blodbussen fick frågan varför han valde att lämna blod:

”För att det är livsviktigt. Och för att jag själv en dag kanske behöver ta emot.”

Nästa gång Blodbussen kommer till garnisonen är 31 augusti och 1 september. Det går att förboka tid inför besöket, vilket rekommenderas för den som vill slippa köa.

Stort tack till alla som bidrog!

Foto: Oscar Efverlund/Försvarsmakten

CBRN-plutonens KFÖ 2026

Scenariot inför 424. CBRN-plutonens KFÖ var att:

"Efter en tids spänningar i omvärlden har regeringen beslutat att ge ÖB i uppdrag att genomföra förhöjd övningsverksamhet i flygvapnet, i syfte att nå en höjd tröskeleffekt för att verka krigsavhållande.

Underrättelsehotet mot Sverige har ökat markant de senaste månaderna. Särskilt mot platser där det genomförs verksamhet med JAS 39 E.

C MRV har beslutat att aktivera CBRN-plutonen, beredd att underställas 38. HV-bataljonen.

Order: Upprätta SB med C 38. Beredd att aktivera CBRN-pluton från tnr 120800 till 161600. Beredd att underställas 38. HV-bataljonen till 162000.

RIL: Sverige har inte allmän mobilisering, förfogandelagen gäller inte."

Vår tanke och vad vi förberett var att öva på att höja den underställda bataljonens grundläggande CBRN-kunskaper (de kunskaper som bataljonen och kompaniet ska ha).

Ett scenario som är realistiskt om ingen skarp CBRN-uppgift föreligger för oss.

Vi delade upp det i olika delar:

- Grundläggande överlevnad i CBRN-miljö för alla soldater: mask, skydd, larm och egen sanering.
- Indikering (fast och rörlig) samt post: Bataljonens och kompaniets egna utrustning.
- Sanering: Upprättande av saneringsbana med bataljonens och kompaniets egna utrustning.
- Bataljons- och kompanistabens uppgifter vid CBRN hot.
- Utbildningen planerades att utföras utomhus i fält.

Vi anlände sent till 381:a kompaniplatsen och blev anvisade en skogsdunge ute på övningsområdet som förläggning och utbildningsplats. Tälten restes som vanligt i kolmörker. Det var mycket förvånande när vi vaknade upp och upptäckte att vi, som vanligt, hade valt de mest ideala platserna för tälten.

Efter frukost ur våra fältransoner påbörjade vi utbildningen. Först ett grundläggande passet i överlevnad för alla soldater. Det var ett mycket uppskattat pass, och vi såg också att vi fyllde i befintliga brister.

Därefter delades grupperna upp i de olika delarna:

- Bevakning och trafik fick utbildning i indikering och CBRN-post.
- Tross och sjukvård utbildades i upprättande av saneringsbana och hur den bemannas.
- Ledningen utbildades i stabens uppgifter vid en CBRN-händelse och hur de ska agera.

Tyvärr kunde inte staberna delta med så många personer.

Efter kvällsmaten, som utgjordes av återstoden av våra fältransoner, var det dags att gå till vila. Alla informerades om vaktpostlistan och vilka tider de förväntades gå post.

Staben fick på kvällen besök av 381:a kompanistaben som informerade om att 381 var rejält underbemannade. Vi fick frågan om vi kunde ta över den rörliga, bilburna bevakningen i området under natten med två soldater, samt en soldat som skulle hjälpa till vid den fasta infartsposten till området. Det var bara att skriva om vaktpostlistan och lägga till så att de tre soldater kom ut på post, varav en som bilförare. Vi löste detta!

Dag två var koket igång, så efter en stärkande och god frukost var det egen KDU-höjande utbildning i spöregn. Till middag serverades ärtsoppa med belgisk väffla och punschpralin. Med så god mat som vi serverades gjorde det ingenting att det regnade.

Vi såg fram emot en lugnare natt, men tyvärr var 381 fortfarande underbemannade och hade fått nya bevakningsuppgifter på TOLO-platsen. Mitt i natten var vi tvungna att väcka en av våra indikeringsgrupper och sända över dem för att underställas den pluton som skulle upprätta en bevakningsplats vid TOLO. Det var bara att packa sovsäck, liggunderlag och stridspackning och bli hämtade.

Övriga grupper informerades om att saneringsgruppen hade 45 minuters beredskap att upprätta saneringsbana från klockan 08.00. Indikeringsgruppen skulle efter 30 minuter vara beredd på indikering (minus restid) från klockan 08.00. Vi kände att nu var det något på gång.

På morgonen omgrupperade stab och saneringsgrupp till 381:as stabsplats, medan indikeringsgruppen kvarstannade på vår förläggningsplats. När vi anlände till 381 blev vi visade till en plats för saneringsbanan som 381 utsett. Tyvärr var den helt olämplig,

Skadad och vårdare i behov av sanering. Foto: Skaraborgs Hemvärn.

men vi hittade en bättre plats. Nu var det vår tur att begära hjälp. Sanering begärdes och vi fick stöd från 381; sjukvårdsgruppen och soldater ur staben tilldelades saneringen.

På förmiddagen fick CBRN-staben ett meddelande på radion från 38. En grupp ur 38. bataljonen hade stött på några illasinnade personer i skyddsmask. Efter en kortare eldstrid nedkämpades fienden. En grupp var i behov av sanering med tre skadade, varav två på bår.

Vi Aktiverade vår indikeringsgrupp och sände dom till platsen för händelse.

Det var osäkert hur säkert området var och ingen hjälp med skydd fanns att få. Det kunde eventuellt finnas fler skadade i området också. Gruppen gick in för att söka av och samtidigt indikera under eget skydd.

Nu anlände en egen grupp med skadade till saneringsbanan. De skadade sanerades ut först och överlämnades till sjukvårdsgruppen, därefter de gående.

Vår indikeringsgrupp rapporterade att de hade hittat två skadade fiendesoldater och sprängd laboratorieutrustning. Området var belagt med stridsgasar. Gruppen påbörjade livräddande CBRN-sjukvård på fiendesoldaterna, indikerade och rapporterade in resultaten.

Staben försökte få fram en sjuk-

MIST rapport och skada överlämnas till sjukvårdsgrupp. Foto: Skaraborgs Hemvärn.

Skada fi i skyddsmask. Foto: Skaraborgs Hemvärn.

transport anpassad för kontaminerade personer. Detta gick inte att lösa under rimlig tid och saneringsbanan väntade på de två skadade och kontaminerade fiendesoldaterna. Vi beslutade då att ordna transporten själva med vår pick-up. Två beväpnade, sjukvårdskunniga saneringsoldater lastades upp på det inplastade flaket, och vi lånade en chaufför från 381 som hittade i området.

På plats fick de hjälp av indikeringsgruppen att lasta på de skadade för transport till saneringsbanan. Efter sanering överlämnades fiendesoldaterna till säkerhetspersonalen på 381. Banan kunde därefter dras tillbaka och egen personal saneras ut för att gå i vila. Indikeringsgruppen spärrade av det kontaminerade området och sanerade därefter ut sig själva, för att sedan återksammas med övriga CBRN-plutonen på 381:as kompanistabsplats. Lagom till middagen återkom den utlånade gruppen till oss och vi var åter fulltalliga.

Efter att saneringsbanan brutits och lastas, indikeringsgruppens utrustning kompletteras och packats ihop, beger vi oss till förläggningen för en välbehövlig vila.

Sista dagen river vi vår förläggning på rekordtid, frukosts och därefter tid för utvärdering.

Många nyttiga lärdomar, vi har sett

Indikeringsgruppen sanerar ut sig själva. Foto: Chefen CBRN banan Skövde

våra brister och vet nu vad vi skall förbättra.

Det har även varit kunskapshöjande för oss att få utbilda och föra vidare kunskap och förmåga till andra, vilket har utförts på ett lysande sätt.

Vi löser våra uppgifter genom att samarbeta och göra uppgifterna tillsammans.

När vi löser våra uppgifter görs de på ett sätt som gör att vi lär varandra.

Tillsammans når vi framgång.

Responser från kompaniet 381, bataljonen 38 och Skaraborgsgruppen är nästan överväldigande, de vill väldigt gärna försätta samarbetet med oss. Mer utbildning efterfrågas, då staberna har blivit väl medvetna om sina brister.

Nu tillbaka till Göteborg för Remi efter övning.

**424 CBRN PLUTON
BJARNE FLYBORG**

Ordföranden har ordet

Kamrater,
Då är det åter dags för ett nytt nummer av Älvsborgarna. Jag börjar med lite tillbakablickande verksamhet.

Sedan julnumret av tidningen gavs ut har föreningen genomfört ordinarie årsmöte med ett 25-tal deltagare, vid mötet valdes Lasse Schön in i styrelsen samtidigt som Anders Berntsson

tilldelades föreningens guldmedalj för värdefulla insatser. Förutom ordinarie Öppen mäss-kvällar genomfördes också en mycket trevlig dagsutflykt till Skredsvikstrakten i slutet av april, mer om denna i separat artikel.

På det inte så positiva området har, som de flesta av er vet, Kamratföreningen tvingats utrymma lokalerna i Fortbacken. Den mesta materielen är omhändertagen, så mycket som möjligt av museiföremålen har deponerats hos andra utställare och resten kommer att magasineras genom Amf 4 försorg i föråd i trakten av Uddevalla.

När det gäller föreningens egna materiel såsom, gräsklippare, handverktyg och redskap kommer de att magasineras i Torslanda genom Amf 4 LogE försorg. Slutligen kommer kontorsutrustning, datorer, servrar mm., samt inte minst föreningens fana, att förvaras i Marin Väst-stugan inne på garnisonsområdet.

En stor eloge till Onsdagsgruppen under ledning av Bertil Kärnefelt och Lasse Schön som under våren lagt ner ett enormt arbete med att få rätt på all materiel!

När det gäller kommande verksamhet har vi den årligen återkommande kamratföreningsträffen sista helgen i

augusti, i år arrangerad av KA 3 i Fårösund. Mer om detta i separat artikel

Nästa datum att notera är torsdag 15 oktober då föreningen genomför sitt traditionella höstmöte. Vår ambition att vi även i år skall genomföra en "hemvändardag" med samling på mässen för lunch, ett antal intressanta genomgångar och möjligen rundvandring på garnisonen för att avsluta med mötesförhandlingar och gemensam middag på mässen. Närmare detaljer kommer att komma ut när vi närmar oss genomförandet.

Slutligen vill jag också passa på att göra reklam för föreningens höstresa som är inplanerad till torsdag 22 oktober med Ryttmästarbostället utanför Skövde som resmål. Närmare detaljer runt resan kommer att publiceras när vi närmar oss genomförandet. För den som vill ha lite allmän information finns det på deras hemsida. www.ryttmastarbostallet.nu

Med tillönskan om en fin sommar och att vi ses i anslutning till höstens arrangemang.

PETER ADOLFSSON
ORDFÖRANDE I GÖTEBORGS
GARNISONS KAMRATFÖRENING

Kamratföreningen åker till Gotland

I augusti är det dags för den årliga träffen för kamratföreningarna med ursprung i de tidigare Kustartilleriregementena KA1-KA5.

Värdskapet ambulerar mellan de olika orterna och i år är det Gotland (KA3) som står för värdskapet. Träffen genomförs 2026-08-28—30 och programmet innehåller:

- Besök Bungemuseet
- Besök av Försvarsmaktens återtagna område i Fårösund
- Kamratföreningsmiddag
- Information om Försvarets verksamhet på Gotland
- Besök på Gotlands försvarsmuseum Marin/Flygdelen

Inbjudan skickas ut med e-mail till

alla medlemmar i Göteborgs Garnisonssällskaps Kamratförening. Har du inte fått den beror det på att vi inte har din mailadress. Anmäl den i så fall till gsgbgkf@gmail.com

Antalet platser är begränsat så anmäl Dig skyndsamt när inbjudan kommer om du vill vara med.

BJÖRN SELFJORD / SEKRETERARE

Jubilarer 2026

Kamratföreningen vill framföra varma gratulationer till de av våra medlemmar som firat jämna födelsedagar under året

Om du har fyllt jämnt, 60 och uppåt, och inte hittar ditt namn i listan beror det på att vi inte har ditt personnum-

mer. Vi uppmanar alla medlemmar som vet med sig att vi inte har personnummer i vår matrikel att anmäla detta till gsgbgkf@gmail.com.

85 år
Christer Norlander, Askim

80 år
Douglas Dagh, Onsala
Jan-Olof Mattiasson, Kungsbacka
Ingmar Christiansson, VFrölunda

70 år
Jan-Olof Wikström, Göteborg

60 år
Per Ohlin, Göteborg

Drömmar om sommaren!

Nu är våren här och sommarens semesterplaner börjar smidas.

Garnisonssällskapets stugor börjar bli fullbokade, men kolla gärna på bokningsläget på hemsidan då det finns några lediga veckor kvar.

För några år sedan hade vi en tävling där vi efterlyste den bästa "sommARBilden" från sällskapets medlemmars semesterfirande. Vinnare det året var familjen Wigren med denna härliga bilden från stugan på Vinga.

I år är det dags för en ny fototävling

och vi ser fram emot våra medlemmars bidrag efter sina vistelser i stugorna. Vinnaren kommer att få två biljetter till Göteborgs garnisonssällskaps skal-djursmiddag. Mer information om tävlingen kommer via e-post till de som hyr stugor.

Har du några frågor om Garnisonssällskapets stugor, kontakta undertecknad.

Hälsningar,

**ANNA VIDEBRIS
ÖVERFOGDE GÖTEBORGS
GARNISONSSÄLLSKAP**

Foto: Kajsa Wigren.

Öppen mäss hösten 2026

Fördrag i samband med Öppen mäss på Älvsborgsmässen

Föredragen startar normalt 18:30.

Mässen är öppen från 16:00.

Baren öppnar 15:30.

Mässen stänger senast 22:00.

Mer information kommer när sådan finns att presenteras på Facebook GSGBG mässen

17 september

Representant för amfibieregementet ledning berättar om amfibiesystemets nu och framtid.

8 oktober

Denna kväll erbjuds ett föredrag med koppling till våra militärkulturhistoriska föreningar. Föredraget är samordnat med Förbundet Västsvenska MilitärArvets (FVMA) höstmöte

15 oktober

Denna kväll kommer föredrag att arrangeras av garnisonens kamratförening. Föredraget är samordnat med kamratföreningens höstmöte och återvändardag. Det senare innebär att föreningens medlemmar under eftermiddagen tar sig runt på garnisonsområdet och erhåller information om vad som är på gång.

29 oktober

Representant för Militärregion Väst berättar om planerna på att utveckla den territoriella ledningen och dess förband.

5 november

Kvällens föredrag arrangeras av Lv6 kamratförening och fokuserar på luftförsvaret.

19 november

Kvällens föredrag arrangeras av Reservofficerssällskapet i Göteborg och Svenska mariniens reservofficersförbunds göteborgskrets.

Tillträde till Öppen mäss

Alternativ 1.

Du har behörighetsbevis hemvärnspersonal kompletterat med giltig Id-kort. Förutsatt att ditt ärende är att besöka Öppen mäss så kommer du att komma in. Bil får medföras.

Alternativ 2.

Du är knuten till organisation, t.ex. förening, som har

avtal med garnisonen och har meddelat dina personuppgifter till garnisonen. Du skriver mail till goteborg-besok@mil.se och uppger; personuppgifter, organisationstillhörighet och ärende. Om du skall besöka Öppen mäss kan du söka samma dag i övrigt bör du söka en vecka i förväg.

Medlemsavgift 2026 i Garnisonssällskapet

Glöm inte att betala in årsavgiften omgående om ni skall ha möjlighet att hyra stugor och vara med på vårbalen. Fortfarande har vi många medlemmar som inte betalt årsav-

giften. 200 kronor sätts in på PG: 33 32 61-6. Ange fysisk adress och e-mail adress. Är du ny medlem ansöker du medlemskap på gsgbg.se/kontakt/

Laddatorpet får en ny gårdsgård

Allting har ett slut även för en gårdsgård! Detta faktum insåg vi som försöker vårda Laddatorpet. Med vällovliga ambitioner har den befintliga gårdsgården "lappats och lagats" med lite najtråd här och en stängsel stolpe där.

Att en ny gårdsgård behövdes insåg alla. Förberedelser gjordes för att ta reda på utgångsvärderna. Antal sträckmeter gårdsgård, vad fanns på marknaden, Ska vi köpa material och bygga själva? Efter moget övervägande lutade beslutet att låta någon bygga gårdsgården. Offerter begärdes in. En ansökan om bidrag till ny gårdsgård författades och sändes in till Sparbankstiftelsen Sjuhärad. I väntan på besked hände det att den södra delen av gårdsgården blås-

tes ner av stormen DAVE påskdagen 5 april i år.

Plötslig händer det! Bidraget beviljades och glädjen var stor.

Juneborgs Stängsel AB kontaktades för att utföra arbetet att bygga ny gårdsgård. I början av maj ringde de från Juneborgs och förhörde sig om de kunde komma den 14 maj (Kristi himmelsfärdsdag) Det innebar inte att vi kunde luta oss tillbaka utan det var förberedelser att göra, Elledning(ar) skulle märkas ut och den befintliga gårdsgården rivas. Marken där gårdsgården skulle byggas skulle iordningställas. Hur gårdsgårdens sträckning med grindhål, hörn mm fick märkas ut med stolpar och snören. En arbetsstyrka organiserades av Mathias Larsson och med honom som arbetsledare flöt arbetet på med en

rasande fart! Gårdsgården demonterades lastades för avtransport en del sågades till ved. Med krattning och klippning av gräset där gårdsgården ska byggas avslutade arbetet. Vi fick senare beröm för arbetet av gårdsgårdsbyggarna, "det är inte vanligt att det är så väl förberett!".

På utsatt tid, med marginal, anlände arbetsstyrkan i en mindre lastbil som var fullastad med slanor och stolpar. Tre grabbar klev ut ur lastbilen och efter en beskrivning om var det skulle byggas. Åke Hell förhörde sig om vilket håll slanornas lutar och att kommer "tjockändan" upp. Gårdsgårdens uppbyggnad gick med fart och fläkt. Framåt eftermiddagen var gårdsgården rest. Det blev en snygg och stabil gårdsgård. För oss återstår lite arbete med att färdigställa grind mm.

Vanligtvis när Laddatorpet passeras ser det öde ut, men det pågår verksam-

het där. Torpet är en del av I 15 Museet och är öppet samtidigt som I 15 museet är öppet. Annons i Borås Tidning. Alltid när det är öppet är det någon där, vanligtvis Åke Hell. Kamratföreningen genomför Torpafton med musikunderhållning en två gånger per år. Likaså är regementsmarschens mål är vid Laddatorpet.

Det är inte ovanligt att olika föreningar önskar få komma och se torpet. Laddatorpet är ett av få bevarade soldattorp i Sverige.

Senaste besöket så var det Sandhults hembygdsförening, som gästade Laddatorpet.

Ärligen har Linnemarschen Laddatorpet som en vätskekontroll. Ymers boulevards bemannar den.

Listan kan göras lång om verksamhet i och kring Laddatorpet men finns dokumenterat.

LARS-ARTA ANDERSSON

Kunglig Älvsborgs Regementes kamratförenings program 2026

Juli	STÄNGT		
Augusti	13	Torpafton	Laddatorpet
	22-23	Flygvapnet 100 år. Resa till Malmen	
	27	Stort föredrag med ärtmiddag. .	Mässen
	30	Öppet museum	4:e våning
September	10	Öppet hus	Mässen
	24	Stort föredrag med ärtmiddag. .	Mässen
	27	Öppet museum	4:e våning
		Under september, alt oktober	
		månad sker resa till Scotland.	
Oktober	03	Regementsmarschen	Fristad – Laddatorpet
	15	Öppet hus	Mässen
	29	Stort föredrag med ärtmiddag. .	Mässen
	31	Öppet museum	4:e våning
November	14	Höstmiddag.	Mässen
	26	Öppet hus	Mässen
	29	Öppet museum	4:e våning
December	11	Lilla Jul	Mässen

Detta program kan av oförutsedda händelser ändras. Var noga med att följa inbjudningarna som kommer på utskick före varje händelse.

Hjärtligt välkomna till ett spännande 2026.

LENNART OTTOSSON
VERKSAMHETSANSVARIG.

Nationaldagsfirande i Borås

Foto. Patrik Thoren

En resa med extra allt

Kamratföreningens studieresa till Kreta i oktober 2025

Västra Kreta erbjuder inom ett begränsat område ovanligt många intressanta platser och sevärdheter som är värda att besöka.

Studieresans program var utformat så att alla deltagare oavsett bakgrund och intressen kunde få så många värdefulla minnen som möjligt att ta med sig hem. Gruppen, som bestod av 28 deltagare, bodde på Hotell Majestic mitt i Platanias.

Vår studie av den tyska invasionen av Kreta (Operation Mercury) som ägde rum den 20 maj - 1 juni 1941 innebar att gruppen besökte ett flertal platser på Kreta med anknytning till kriget.

Om man skall bedöma Operation Mercury med ett enda ord så måste det bli ordet "fiasko". Detta gäller såväl de tyska som de brittiska insatserna.

De tyska styrkorna, leddes av två krigsherrar med hybris. Såväl riksmarskalk Herman Göring som generalen Kurt Student var besatta och förblindade av sina egna lögnar för att höja sina anseenden hos Hitler. De lät i sitt övermod genomföra historiens första och mest misslyckade luftlandsättning vilket grundades på lögnar och felaktiga underrättelser. Det allra mesta gick snett redan från början och tusentals tyska fallskärmsjägare dödades av nyzeeländska soldater och beväpnade kretensiska bönder redan på väg ner hängande i sina fallskärmar.

Operation Mercury anses av flera krigshistoriker vara inledningen till det tyska rikets fall. Inte minst därför att alla tyska soldater och andra resurser som slösades bort på

Kreta till ingen nytta hade behövts för att Hitler skulle ha kunnat vinna sitt krig mot ryssarna på Östfronten.

Creforce, den brittiska styrkan som försvarade Kreta med drygt 25.000 man, beskrivs av flera krigshistoriker som en stor dinosaurie från det första världskriget. De brittiska officerarna med general Bernard Freyberg i spetsen var gammalmodiga, traditionellt hierarkiska och långsamma i sina beslut. Stora interna motsättningar rådde mellan de engelska styrkorna samt de tusentals nyzeeländska och australiensiska soldater som kom från de brittiska kolonierna.

Styrkorna från kolonierna och deras

1 Bildtext.

officerare var i själva verket både mer tappra och skickliga krigare än de engelska men de blev ytterst styvmoderligt och orättvist behandlade av engelsmännen. De blev missgynnade med gammaldags vapenutrustning och bristfällig krigsmateriel. De var dessutom dåligt utnyttjande under striderna på grund av den engelska militära ledningens oförmåga.

Generalen för Creforce Bernard Freyberg kunde inte ändra på sin gammaldags och rigida stridsplan. Han höll till i staben inne i Chania stad ett par mil från fronten och visste knappt vad som pågick på slagfältet.

Freyberg personligen hade fått öknamnet "för sent och för lite" av sina trupper när det gällde att ge direktiv för omgrupperingar, beordra motanfall i rätt tid eller att sätta in förstärkningsförband när det hade behövts.

Ovanstående problem förklarar till största delen varför Creforce misslyckades.

Varierande aktiviteter under veckan

Även om kriget på Kreta var ett av resans "huvudnummer" så fanns det utrymme för avkoppling med sol och bad, kretensisk mat och dryck, shopping samt besök på medelhavets vackraste botaniska trädgård.

Kretas bästa bussbolag ställde sina moderna och mest bekväma bussar till gruppens förfogande under veckan. Dessa bussresor var sällan längre än 45 minuter från plats till plats.

En av dagarna var reserverad för ett besök vid storstaden Chania med Kretas stora krigsmuseum samt möjlighet att äta lunch och shoppa på egen hand.

Ett uppskattat besök på Manousakis Winery i Vatolakkos visade varför Kretas moderna vinproduktion placerat sig högt på den internationella kvalitetskartan. Den f.d. officeren Afhsin Molavi från F 18 i Uppsala, en av vingårdens båda ägare, tog personligen hand om såväl guidning som provsmakning av deras viner. Deltagarna kunde även köpa vin i den lilla butiken på vingården vilka sändes direkt hem till kundens adress i Sverige.

Även ett besök med ölprovning och lunch vid det nyrenoverade Cretan Brewery i byn Zouvakia, visade att även Kretas egen ölproduktion höll en mycket hög internationell klass.

Gruppen åt ett par fina gemensamma middagar på Taverna Drosia, som är en familjeägd taverna i Platanias. Drosia är känd för sin smakliga meze, vilket innebär att tolv till tretton olika maträtter ställs fram på bordet samtidigt. Detta innebär att alla gäster hittar sin favoritmat.

I Platanias i övrigt finns ett flertal bra restauranger och tavernor att välja mellan på egen hand.

Gruppen besökte även Gonia Monastery i Kolimbari där även munkarna under kriget med vapen i hand deltog i kampen mot tyskarna. Något som kostade många av dem livet. På slingriga och branta bergsvägar åkte vi därefter vidare upp till den lilla bergsbyn Afrata och åt lunch hos Litsa Nikiforaki på hennes lilla restaurang. Där fick vi bland annat prova att äta "Goat in Oven" som tillagats i kökets lerugn i sex timmar och som är en av Kretensarnas egna klassiska kötträtter.

GUIDER YLVA OCH LENNART LINDÉN

2

8

14

3

9

15

4

10

16

5

11

17

6

12

18

7

13

19

En jaktdag med förhinder

En dag under min tid som på kompanichef på Cypren fick jag en förvarning om att grekcyrioternas jaktsäsong snart skulle börja och pågå under en vecka.

Denna tradition förorsakade problem och bråk varje år eftersom jägare med vapen inte respekterade FN:s gränser utan gick varje år med sina jakt-drev ett hundratal meter in i BZ rakt emot den Turkiska gränslinjen.

Turkarna kände sig utmanade och de hade avlossat ett och annat varnings-skott mot jägarna under tidigare jaktsäsonger. Denna gång hotade Turkarna med att skjuta mot jägarna men de grekcyriotiska jägarna såg detta som ett tomt hot och struntade i vad både turkar och vad FN tyckte.

Vi såg själva under våra patrullrundor att det fanns en hel del fältharar och olika hönsliknade fåglar i vår BZ. Dessa båda viltslag ansågs vara mycket fina att jaga och äta. Någon större typ av vilt fanns inte på ön såvitt vi kände till.

Jag försökte således ordna ett möte med jägarna med hjälp av Andreas, vår Town Clerk men det blev ingen succé. Endast fem arroganta och historielösa unga jägare dök upp i sina fina Landrovers på mötet och de deklarerade att FN inte skulle lägga sig i deras jakt och förstöra nöjet för dem. Turkarnas protester var inte deras problem, tyckte de, utan FN-s. De tänkte jaga i år precis som tidigare år. "Det är inte mycket som FN kan göra åt det! tyckte dom. "Ni kan ju inte skjuta på civila jägare!" sa dom. Därefter lämnade de mötet. Andreas försökte avråda dem men de lyssnade inte utan gav Andreas och mig tecknet "Fuck you!".

Detta uppfattade jag som ytterst respektlöst och provocerande och jag åkte tillbaka till min camp för att smida en bra plan. Ungdomarna skulle få lära sig vad som kunde hända när de provocerade en FN major från Kunglig Älvsborgs regemente tänkte jag.

När planen var klar besökte jag kompanichefen på den Turkiska sidan, majoren Babachan, och lovade honom att jag med humorns hjälp skulle förhindra jakten i år. Han och hans turkiska soldater behövde bara stå och titta på och njuta.

Tidigt i gryningen på jaktdagens morgon grupperade sig ca 30 cyriotiska unga jägare på en linje två hundra meter från BZ med ett mellanrum på 15 meter för att röra sig mot BZ och stöta upp viltet. Jägarna var klädda i påkostade jaktkläder och annan tjustig jäga-

rutstyrrel. De hade även mycket dyra och fina hagelgevär. Arroganta rikemansbarn med andra ord. De såg ut som om de skulle på storviltsjakt i Afrika vilket gav ett skrattretande intryck eftersom det endast handlade om småviltsjakt i mycket blygsam skala.

Turkarna hade på morgonen förstärkt sina styrkor utefter sin gräns av BZ.

Vad jägarna inte visste var att jag och cirka 30 FN soldater hade lämnat våra egna vapen på campen och "beväpnat oss" oss med saker med vilka vi kunde åstadkomma mesta möjliga skrammel och oväsen. Det var kokkärll, grytor, burkar, soppstavar, visselpipor mm och vi placera ut oss på FN:s sida om BZ-linjen med 25 meters mellanrum. Vi hade även bjudit in tre svenska FN poliser från UNCIVPOL som observatörer.

Gryningen kom och de intet ont anande jägarna startade på en signal och linjen med jägare började röra sig framåt. När de kommit ca hundra meter mot BZ upptäckte de linjen med FN-soldater. Vi började skramla, vissla, banka och tjoa för full hals. Vårt oljud hördes vida omkring.

Det är ju faktiskt så att om FN soldater vill stå och skramla och föra oljud i sin egen FN zon så är det inte mycket som jägarna kan göra åt den saken.

Allt vilt inom 200 meter försvann på ett ögonblick och stack iväg åt det turkiska hållet. Jag stod själv i mitten av vår "skrammellinje" och kunde se förvirringen hos jägarna. Detta motdrag hade de inte räknat med. Dels insåg de

snabbt att de inte ens skulle få skjuta en lomhörd råtta under denna jaktdag och dels att de inte gärna kunde skjuta överhuvud taget eftersom det stod obehövade människor i skottlinjen utefter BZ. Risken att skjuta mot en FN soldat eller en polis vågade ingen av jägarna ta.

Jägarna fortsatte i pur förvåning mot BZ några meter men när de kom ca 75 meter från vår "skrammellinje" stannade de och såg snopna och generade ut. De insåg att dagens jakt var slut för deras del och de kunde inte göra ett skit åt saken. Mina soldater tyckte att detta var mycket roligt och de skrattade gott. Turkarna stod på sin sida om BZ och skrattade och applåderade åt spektaklet. Jag hade hållit vad jag lovade den turkiske majoren.

Samma dag på eftermiddagen kom Andreas, stadens Town Clerk, på besök igen. Han ansåg personligen att vår åtgärd var genialiskt genomförd av en fredsbevarande styrka. Alla invånare i staden Athieno kände till händelsen och jägarna hade fått skämmas. Jaktledaren, han som gav mig fingret, hade bett Andreas fråga mig hur länge vi tänkte hålla på med detta spektakel.

"Så länge som det behövs svarade jag!"

Det blev ingen mer jakt under vår FN tjänst på Cypren.

Från den turkiske Majoren fick jag en flaska Raki som tack. Den var förskräcklig och smakade lacknafta. Ryktet spred sig även till HQ i Nicosia och den österrikiske generalen som var chef för UNFICYP, skickade ett skriftligt tack för vår kreativa fredsbevarande insats.

LENNART LINDÉN

Militär styrketränningsbana utomhus eller styrketränningsbanan i repris

Snart får vi muskler, stönar de värnpliktiga på I 15 just nu. Ett särskilt muskelcentra har inrättats vid regementets idrottsplats. Anledning: Ett alltför bekvämt liv i det civila.

Vårt militära försvar byggs nu upp i så snabbt tempo som är möjligt. Vapen och övrig materiel anskaffas i mängd till våra krigsförband. Därtill rekryteras värnpliktiga för att kunna krigsplaceras i de förband som ska ingå i krigsorganisationen. Det räcker inte med att skaffa förstklassiga vapen och och dito utrustning. Den enskilde soldaten måste byggas upp till motsvarande nivå.

En stark och smidig fysik är en grundförutsättning

för att vara en god soldat. Inte alla värnpliktiga har numera den fysiska styrka som äldre generationers kroppsarbetare hade med sig när de ryckte in för att göra sin militärtjänst. Våra värnpliktiga ges

under sin utbildning tunga saker att handskas med. Kondition och muskelstyrka måste byggas upp i lämpligt tempo och med rätt utrustning.

Kunglig Älvsborgs Regemente, I15, i Borås blev först i Sverige med en styrketränningsbana för utomhusbruk. Invigningen skedde sommaren 1971. Den kom att följas av ett antal anläggningar på olika regementen, flottiljer, skolor och motsvarande.

För framtiden kommer Sverige att behöva vältränade och starka soldater detta såväl fysiskt som psykiskt.

En styrketränningsbana enligt I15:s modell har uppenbara fördelar:

- Upp till 50 personer kan träna samtidigt på 10 olika stationer under ledning av ett befäl med visselpipa och klocka.
- Varje station har 5 platser där varje plats har varierad belastning. Efter några träningspass vet varje soldat vilken belastning som är lämplig för just honom/henne
- Träning kan genomföras i den klädsel de värnpliktiga har när de är på väg till eller från övningsfält och/eller

skjutbanor. Man tar helt enkelt vägen förbi styrketränningsbanan så ofta som känns lämpligt. I15-banan användes även enskilt under kvällstid av ambitiösa soldater.

- Banan är stabil, väderresistent, lättbyggd och framför allt kostnadseffektiv.
- Ingående material och delar finns på våra byggvaruhus
- Konstruktionen kan minskas eller utökas allt efter behov

I15-banan byggdes våren/sommaren 1971 av dåvarande Förvaltare Bertil Larsson och hans handräckningsvärnpliktiga efter mina ritningar med ett mycket gott resultat. Säkert kan förbättrande modifieringar göras, men detta utgör en mycket bra grund.

Sammanfattningsvis: Den bästa styrketränningen är ju den som blir gjord!

Intresseanmälan beträffande ritningar i A3-format med konstruktionsanvisningar, prisuppgift, m m kommer att finnas på www.carfinder.se/heavy_duty

**PER-HÅKAN GROLANDER
UPPHOVSMAN OCH KONSTRUKTÖR**

Thorné – en fanjunkare av Guds nåde

Här följer en berättelse som möjligen inte till hundra procent är korrekt men är tämligen verklighetsnära.

Tiden påverkar ju terrängen så att den inte alltid stämmer överens med kartan. Men då vet vi ju alla att det är kartan som gäller. Dessutom innehåller skriften rikligt med svordomar och andra kraftuttryck som var vanligt förekommande på ett regemente vid tiden historien utspann sig. Igenkänningsfaktorn för officerare är betydande.

Sent 80-tal. Jag blev plötsligt insatt som stf C AG vid inryckning till KFÖ och med Fj Thorné som chef. Vederbörande fanjunkare tyckte att företrädaren inte höll måttet. Således avtäckades denne man enligt gängse rutin och en ny kraft inkallades till Bathuset där verksamheten skulle ske.

Det var måndag morgon vecka B1 och plutoncheferna stod på tur att inställa sig före kl 12.00. Jag beordrades att svara för avprickning på P-tabell inryckning, kontroll av leg. och inkallelseorder samt ordna så att de hade någonstans att bo och dessutom fick mat i magen. Utöver detta var jag satt att tillse att de inryckande fick utrustningslistor så att förrådspersonalen kunde bekläda vederbörande i militär utrustning.

Vad Fanjunkarens uppgift bestod i har jag inte begripit än i dag. Men den var säkert väldigt viktig för han var ju trots allt chef.

Redan när Fanjunkaren och jag anlände i god tid före kl halv åtta var de första inryckande på plats och hälsades av Lars med ett glatt ”Va i helvete! Har ni inget hem att va i utan måste stå här och hänga på er fritid.” Men de blev vederbörligen antecknade och bokförda av undertecknad. Chefen sa inget under hela förmiddagen utan satt bara böjd över sitt skrivbord och såg allmänt upptagen ut varvid jag utgick ifrån att mitt utförda arbete var godkänt.

Plötsligt ropar fanjunkaren: ”Vem fan var det som gick ut genom dörren? Den r saten känner jag igen.” Han heter Johansson och kommer ifrån Ulricehamn sade jag.

”Håll ögonen på den lusen för jag känner far hans. Då va en jävla drum-

mel i sin ungdom. Gubbfan växte upp i Ulricehamn och pippade vartenda fruntimmer som visade sig ute. Fast det var ju i och för sig länge sen så den saten är säkert redan dö”.

I övrigt gick inryckningen lugnt tillväga. Grabbar träffades igen och var glada och lite uppspelta. Gamla minnen skulle ju dryftas och en och annan lögn vädras.

Klockan blev tolv och anbefalld tid för inryckning var över. Då meddelar fanjunkaren att det här klarade vi ju bra men nu ger vi fan i detta och går och äter. Är det någon jävel som inte klarat av att passa tiden så får han vänta. Vi?? Vad hade han gjort mer än fått ett halvgalet utbrott. Ja,ja. Chef.

Efter lunch hände inte så mycket. Jag gick igenom P-tabellerna och kollade om alla kommit. Chefen hade inte mycket att göra så han berättade om hur det var förr i tiden. Då när ”GrottePelle den jävlla lusen sprang och gifte sig för att slippa bli kommenderad tre år till Kiruna. Å vem fan tror du fick åka i hans ställe? Jo, Lars Thorné. Men det höll på att gå åt helvete för honom ändå för han störtade med sitt flygplan på Viared på självaste bröllopsdagen. Tror du inte att fanskapet klarade sig oskadd å kom i tid till bröllopet.”

Då upptäckte jag att två man saknades. Jag hade ju sett exempel på herr Thorné's något hetsiga humör så jag var övertygad om att han skulle gå i taket och kalla på polis för att hämta in rymplingarna. Icke så. Lars lutade sig lätt tillbaka och sade: Lugn bara ,dom jävlarna dyker upp så småningom. Jag känner till den sortens folk och när dessa herrar behagar anlända skall jag förklara vad det innebär att ha mottagit en inkallelseorder.

Mycket riktigt. Fram emot tresnåret kliver en man in med en tvåårig gosse på armen och ställer frågan: Vem tar hand om min son nu när ni mot min vilja har tvingat mig hit? Tror ni inte jag har annat att göra än att springa omkring och leka krig?

Då för Lars i taket. Väldigt snabbt och tydligt fick den inryckande klart för sig att inte nog med att han kommit försent utan att han dessutom underlåtit att ansöka om anstånd samt att folk som uppträder som parasiter utan att fullgöra sin plikt mot samhället borde

på lämpligt vis avlägsnas från jordelivet. Försvinn innan djävulen hänger dig i hasorna. Ut!!! Varpå jag kunde pricka av ännu en inryckt. Dessutom uttryckt på samma gång så han belastade ju inte försvarsbudgeten.

En inryckande saknades men han klev in genom dörren när vi höll på att packa ihop för dagen.

En bleksiktig och mager man med polkahår och långt glest skägg.

Den något kortväxte Lars bredde ut sina långa armar med knotiga fingrar där armarna tar slut, lade huvudet på sned och sa:” Va ä du för en jävvla Jesus som behagar komma först nu när vi ska gå hem.”

-Jo, jag bor i Åmål och tåget kom inte fram förrän nu.

”Åmål, va fan gör du i Åmål? Där kan väl ingen jävel bo och leva.”

-Jo,det är så att jag är Pastor i Jehovas Vittnes Församling i Åmål.

”Va fan säger du? Va har du då här att göra? Vet du inte att Jehovas är befriade från militärtjänst, va? Å du ska va präst. Ge dig av härifrån härifrån så jag kan få gå hem.

Så var den inryckningen avklarad och allt var frid och fröjd.

Efter ett antal gemensamma sessioner på AG blev Thorné chef för Tånga läger och jag tog över som C AG. Våra vägar skulle åter korsas när Tånga var flyktingläger. KFÖ genomfördes på Remmene och jag hade min expedition i Mässen på Tånga och kunde följa Lars som hade till uppgift att ansvara för flyktingarna. Det var en salig blandning av mörkhyade yngre män som anlände i flera busslaster och klev av framför matsalen i skymningen. Där hälsades de välkomna av en man iförd uniform m/68 . Ett koppel hade han letat fram för att fästa kamrat 40 vid och presenterade sig som ”Kommendant för Tånga Läger” vilket ju var med sanningen överensstämmande men kanske inte så pedagogiskt.

Det här var unga män från krigsdrabbade områden i Mellanöstern och de var på intet sätt bästa vänner och bråk uppstod med jämna mellanrum.

Varje lunch började med att Lars läste lusen av dem å det vådligaste. Ingen förstod vad han sa men någon tvekan om andemeningen rådde icke. Slagsmålen upphörde. Det blev rent och snyggt i barackerna. Visitation varje

morgon av städning och sängsträckning.

Alla började trivas så gott det gick i den situationen. Thorné begrep att folk måste sysselsättas så han fixade jobb i köket åt några. Det var säkert regelvidrigt men bra. Han hämtade bilvrak på skroten som de kunde skruva på och luskade ut att det fanns en frisör i församlingen som kunde klippa och raka samt tjäna några kronor. Thorné betalade givetvis inte för behandlingen. Några gallrade i kronans skog som högs upp till ved. På vilken väg den veden hamnade i kronans tältspis förtäljer inte historien. Men Inköpsavdelningen på I15 lär ha köpt den billigt så då tjänade ju alla på affären.

Vid det här laget var Fanjunkare Thorné flyktingarnas idol. Han höll dem i strama tyglar men vårdade dem noga och såg till att de hade det så bra som situationen tillät. Nåväl en incident uppstod när några unga män mot all förmodan hade fått fart på en av skrotbilarna och körde rally på grusvägen utanför huset på Tånga där Lars residerade. Fanjunkaren påpekade med sedvanligt språkbruk det olämpliga i detta och förklarade tydligt vad som skulle hända om det upprepades. Självklart kunde ynglingarna inte motstå denna frestelse att reta gubben utan påföljande kväll drog de några rejäla repor utanför hans köksfönster varvid sinnet rann till på Fanjunkaren ifråga och han for ut på farstukvisten med kamrat 40 i näven och rev av några varningsskott upp mot himlen. Budskapet var taget och någon mer bilkörning där förekom inte. Skott-

lossningen uppmärksammades dock på byn. Polisen anlände och ställde frågan vad som hade hänt. Lars förklarade att han skjutit några sorkar i potatislandet och så var den saken ur världen.

Det finns en annan bra historia då Lars utspisade ett helt kompani med mat avsett för 30 personer. 120 soldater stod och väntade på mat. Något hade blivit fel längs vägen och matsalen hade bara skickat ut käk för en pluton istället för ett kompani. Liten panik uppstod bland befälet. Detta ordnar jag sa Thorné. Öppnade ett isoleringskärl och utbrast : ”Fy fan, skall detta kallas människoföda, så'n skit stoppar jag inte i min mun”. Det blev mat över. Sådant kan man nog kalla situationsanpassad problemlösning.

Lars Thorné är en man som har skällt, svurit, gormat och levt rövare genom hela sitt militära liv och fortsätter ännu på samma sätt. Jag vill ändå påstå att jag träffat få människor med så stort hjärta. Soldaternas första möte med Lars var säkert ångestfyllt men efter en tid var han ett mycket omtyckt befäl. Hans omhändertagande av flyktingarna på Tånga var storartat fast inte alltid politiskt korrekt.

Detta skulle ju kunna vara en nekrolog vilket jag tycker är tämligen onödigt att skriva eftersom objektet ifråga då kan ha problem att läsa den. Och när det gäller Thorné vet man ju inte om man skall skicka en kopia uppåt eller möjli-

gen neråt. Nu var det ju på gränsen att det skulle bli så i alla fall eftersom Thorné drabbades av en stroke. Men som Lars sa till mig i telefon inför DVB-F:s möte. Hälsa från mig och säg att den här jäveln tar man inte dö på i första taget.

Upläst för och godkänt av Lars Thorné.

När detta skrevs var Lars fortfarande kvar i jordelivet. Var han finns nu vet ingen men jag är övertygad om där är det inga döda stunder.

Tidigare införd i Älvsborgaren men då något sanerad.

ULF SVENSSON

Medlemsavgift 2026

Vi vill påminna om att betala årets medlemsavgifter till föreningarna. Medlemmar i **Göteborgs garnisonsällskap** betalar 200 kr till plusgiro 332261-6. Ange fysisk adress och e-mail adress.

Är du ny medlem ansöker du medlemskap på gsgbg.se/kontakt/

Kunglig Älvsborgs Regementes Kamratförening

Årsavgift – 300 kr. Ungdomar mellan 15 – 25 år betalar 100 kr.

Betala till Bankgiro 5109-1304 eller swisha till 1235624010. Ange namn, adress, telefon/mobil om du är ny medlem.

Historisk satsning på Luftvärnet

Innan Sovjetunionens upplösning hade Sverige ett stort antal luftvärnsförband.

Varje brigad hade t.ex. 1-2 luftvärnskompanier, varje fördelning hade flera luftvärnsbataljoner för t.ex. skydd av fördelningsförband och flygbaser. Dessa förband bestod av robotsystem 70.

I den öppna terrängen i t.ex. Skåne fanns även förband med det kvalificerade luftvärnssystemet Rbs 97 Hawk. I territorialförsvaret fanns ett stort antal luftvärns bataljoner/kompanier med eldrörluftvärn. Detta innebär att luftvärnet fanns över nästan hela landets yta.

Efter den stora nedläggningsvågen av förband så återstod i början av 2000 talet endast två luftvärnsbataljoner med en mix av robotsystem 70 och robotsystem 97 (Hawk). Systemen var gamla men radarsystemen (UndE 23) var däremot toppmoderna. Även dessa två kvarvarande luftvärnsbataljoner hotades av avveckling eftersom svensk försvar nu skulle finnas utomlands t.ex. i Afghanistan och Afrika och där behövdes inget luftvärn och något hot från Ryssland fanns inte på överskådlig tid. Genom beslut om svensk förmågebredd så överlevde luftvärnet och dessutom fanns det en mycket stor mängd luftvärnsmateriel (robot 70, robotar, radarstation 91mfl) kvar i förråd.

Luftvärn L

Giraffe 1X.

IRIS T SLM.

Tridon MK 2.

Denna materiel skulle senare komma till mycket sot användning både nationellt och som stöd till Ukraina.

I samband med Rysslands anfall på Georgien 2008 så började små förändringar äga rum avseende luftvärn t.ex. fattades beslut om anskaffning av IRIS-T (Rbs 98) men först i samband med Rysslands anfall mot Krim (Ukraina) 2014 och sedan anfallskriget mot Ukraina 2022 började den stora satsningen på luftvärnet. Den nyanskaffning av luftvärn som påbörjades med IRIS-T innebar även ett stort tekniskt skifte. Robot 70 systemet liksom Hawk systemet innebar att skytten (Rbs 70) eller en belyningsradar (Hawk) hela tiden behövde kunna se målet för att kunna genomföra bekämpningen. Genom målets agerande liksom sikt och väder påverkade detta luftvärnets förmåga. De nya systemen som anskaffas fungerar oberoende sikt och väder eftersom robotarna i flera fall har en egen sensor som söker upp målet.

De senaste åren har regeringen beslutat om omfattande materielbeställningar på över 50 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär hela Försvarsbudgeten 2018, på nya luftvärnssystem inklusive sensorer av olika typer, ledningssystem, fordon mm. Eftersom hela Europa (nu hela världen efter kriget i Iran och Libanon) vill ha nya system inkl. system mot Drönare så kommer materielen efterhand vilket innebär att luftvärnsförbanden ibland har tillfällig materiel i avvaktan på leverans av den nya beställda materielen.

Luftvärn IRIS T RBS 98.

Luftvärn Piroune.

Luftvärnssystem 70 NG Fordon.

Hur kommer det då att bli om några år?! De två luftvärnsbataljonerna med Robotsystem 103 (Patriot) och IRIS-T (rbs 98) med tillhörande sensorsystem (av olika sort) kommer att utgöra Sveriges strategiska luftvärn och ingår redan nu i NATOS missil och robot försvar tillsammans med flygvapnet.

Våra två brigader (MekB 4 och MekB 19) som är avsedda för Nordkalotten kommer att ha luftvärn med IRIS-T (rbs 98) och det nya anskaffade IRIS-T SLM. Systemen kommer delvis att vara bandgående liksom deras nya sensorsystem. De mekaniserade bataljonerna i brigaderna har luftvärnskanonvagn 90. Brigaden (MekB 7) avsedd för Baltikum kommer att ha IRIS-T och IRIS-T SLM samt sensorer på splitterskyddade fordon. Stockholmsbrigaden och Stridsgrupp Gotland kommer att ha IRIS-T och robotsystem 70 NG samt sensorer på splitterskyddade hjulfordon.

Som divisionsluftvärn och skydd av olika baser blir det förmodligen IRIS-T SLM som robotsystem. Territorialförsvarsförband kommer i ett stort antal utrustas med TRIDON Mk 2 som är ett 40 mm eldrörluftvärn med målsättning att skydda viktig infrastruktur.

På bredden tillförs även systemet TRACKFIRE som kan ha kaliber 30 mm och/eller mindre kaliber t.ex. kulspruta 7,62. Systemet är främst avsett för bekämpning av drönare. Våra jägarförband mfl tillförs det Polska handburna luftvärnssystemet PIORUN.

Räcker detta?! Försvarsmaktens förband erhåller ett bra luftvärn men volymen borde vara större. Ser man på skydd av viktigt infrastruktur så kommer det alltid vara omöjligt att kunna skydda allt men den satsning som nu görs räcker inte på långa vägar.

LENNART KLEVENSPARR
FD REGEMENTSCHEF FÖR LV 6.

Luftvärn UndE 23.

Patriot.

Utökad förmåga att övervaka svenskt luft- och sjöterritorium och rymden

S IRUS Compact.

Radar/sensorkedjan: Sveriges förmåga att upptäcka och hantera hot i luften, till sjöss och i rymden förstärks kraftigt när FMV och Forsvarsmakten nu bygger upp ett nytt, högteknologiskt övervakningssystem.

Inom ramen för programmet Sensorsystem ny etableras ett radarnätverk i flera överlappande tekniska lager – från kustnära sensorer till system, som sträcker sig flera tusen kilometer ut i rymden, bestående av både aktiva och passiva sensorer.

Det nya radarsystemet innebär en kraftigt förbättrad övervakningsförmåga jämfört med tidigare system från 1980-talet. Det är särskilt inriktat på att upptäcka moderna hot som drönare, kryssningsrobotar, hypersoniska vapen, ballistiska robotar och satelliter på låg höjd. Systemet ger också ett väsentligt snabbare beslutsunderlag för insatser med luftvärn, flyg och marin och ger också bättre möjligheter till tidig förvarning, både för verkansförbanden och för civilbefolkningen.

De nya systemen kan även dela information med andra Natoländer, vilket stärker Sveriges integrerade försvar. Ett integrerat system för framtidens försvar

Kombinationen av kort-, medel-, lång- och särskilt långräckviddiga radarsystem i samverkan med passiva system innebär ett stort teknologiskt språng för det svenska försvaret. Systemen levereras löpande från 2025 och framåt.

Scanter 5202 – kustspaningsradar från Terma. Sedan tidigare pågår en uppgradering av befintlig kustspaningsradar som nu får ny och utökad förmåga. Leverantör av kustspaningsradar är Terma. Systemet bidrar till förbät-

rad sjölägesbild och förbättrar luftlägesbilden på låg höjd. Systemen levereras löpande från 2025 och framåt.

Giraffe 4A och GM200 MM/C – medelräckviddiga radar från Saab och Thales. Saab och Thales levererar om de mobila radarsystemen Giraffe 4A respektive GM200 MM/C. Systemen bidrar till förbättrad luft- och sjölägesbild och kan snabbt förstärka täckningen i prioriterade områden tack vare sin rörlighet. De medelräckviddiga systemen ger även ökad rörlighet och snabb insatsförmåga. Den första leveransen sker 2026.

TPY-4 – långräckviddiga radar från

Giraffe 4.

GM 200 MM/C.

TPY-4.

Lockheed Martin. Anskaffning genomförs av TPY-4, ett långräckviddigt radarsystem som också används av andra Natoländer. Det ger ökad räckvidd och högre prestanda, bland annat för att detektera små mål, som ballistiska robotar, på långa avstånd. Systemet stärker vår förmåga till tidig förvarning och förbättrar luftlägesbilden. Den första leveransen sker 2027.

SMART-L – särskilt långräckviddiga radar från Thales. Thales levererar ett helt nytt radarsystem i svensk kontext: SMART-L, en särskilt långräckviddiga radar (SLRR) med kapacitet att täcka stora områden samt bidra till rymdlägesbilden. Det är en ny typ av radar som ger Forsvarsmakten förmågor som tidigare saknats. SMART-L kan också mäta in ballistiska robotar och till exempel skicka data till Patriotsystemet, vilket ökar hela det svenska luft- och robotförsvarets effektivitet. Den första leveransen sker 2026.

Sirius compact – Passiva sensorer från Saab. Saab levererar Passiva sensorer (PSS) som är ett komplement till aktiva sensorer i Sensorsystem ny. Systemet bidrar till att detektera och lokalisera signalkällor och ger en kompletterande luft- och sjölägesbild.

LENNART KLEVENSPARR

Högtidligt och pampigt när Göteborgs veteraner hedrades

Soldatheimmets personal. Madeleine, Erika och Annette.

trygghet genom att ta på sig svåra uppdrag utomlands, och påminde om att vi återigen lever i en tid då fred och frihet inte kan tas för givna.

Överste Oscar Peterson, chef för Göteborgs garnison, betonade i sitt tal att vi aldrig får glömma dem som tjänstgjort:

– Veterandagen är en dag för att hedra alla som tjänstgjort för Sverige. Vi hedrar dem som kommit hem stärkta av sina erfarenheter, men också dem

Strålände försommarsol, pampig parad och djupa reflektioner om fred och frihet. Den 29 maj samlades veteraner, anhöriga och allmänhet i Göteborg för att högtidlighålla Veterandagen – en dag fylld av både stolthet och allvar.

Det har gått 25 år sedan insatserna KS03 och KS04 i Kosovo genomfördes. Under årets Veterandag riktades ett extra stort tack till de utlandsveteraner som deltog där, samt i många andra enskilda insatser runt om i världen runt millennieskiftet. I Göteborgsområdet bor i dag cirka 15 000 veteraner som har deltagit i fredsbevarande insatser för Sverige, antingen civilt eller militärt.

Firandet inleddes med en pampig parad från Götaplatsen till Gustaf Adolfs torg. Paraden tågade in på torget i strålände sol till tonerna av Hemvärnets musikkår Göteborg, vilket satte en både stolt och högtidlig ton för kvällen.

Hemvärnets musikkår Göteborg framförde under kvällen tillsammans med Fältartisterna de laddade styckena Stad i ljus och Veteranhymnen (Det finns ej ord), vilket berörde många i publiken. ”Fred och frihet kan inte tas för givna”

Under ceremonin på Gustaf Adolfs torg avlöste talarna varandra. Bland dem fanns riksdagsledamoten Gustaf Göthberg (M), Aslan Akbas (S), kommunfullmäktiges ordförande i Göteborg, och Västra Götalands landshövding Sten Tolgfors.

Det genomgående temat i talen var den förändrade omvärlden och att det vi i dag tar för givet kräver uppoffringar. Talarna betonade vikten av de människor som bidrar till Sveriges

Kongoveteranerna Johnny Karlsson och Bengt Inghammar

Jetongutdelning.

Jetongutdelning.

Hans Westin och Maria Sääf Westin var några av de veteraner som fick ta emot jetonger för sina insatser i Kosovo. 14 st totalt i Göteborg.

Fotoutställning med bilder från Kosovo som veteraner har fått skicka in samt uniformer från olika missioner.

som bär synliga och osynliga sår från sin tjänstgöring. Och vi minns de som fick betala det högsta priset.

Kransnedläggning och tyst minut

Carl Johans Kammarkör bidrog till den fina stämningen med stämmingsfulla musikstycken, och under ceremonin delades även Försvarsmaktens jetong för internationella insatser ut.

För att hedra minnet av de stupade lade landshövding Sten Tolgfors och andra representanter ner kransar under en tyst minut. Firandet och högtidshållandet avslutades sedan vid veteranmonumentet "Under samma himmel" i Färjenäsparken.

Arrangemanget var ett brett samarbete mellan Göteborgs Stad, kulturförvaltningen, Försvarsmakten, Fredsbaskrarna Västkust, Soldathemmet Göteborg och Tullverket.

**ANNETTE
SOLDATHEMMET**

FAKTA: VETERANDAGEN

- När: 29 maj.
- Bakgrund: En internationell dag för att hedra civila och militära veteraner som gjort en insats för fred och stabilitet.
- Status: Har sedan 2011 statsceremoniell status i Sverige och blev officiell flaggdag 2018.

En krigisk socken?

Håbol är en socken i nordvästra Dalsland, intill sjön Stora Le. Tor Emers har gjort en gedigen genomgång av socknen ur alla möjliga aspekter och beskriver detaljerat de 33 egendomarna i socknen.

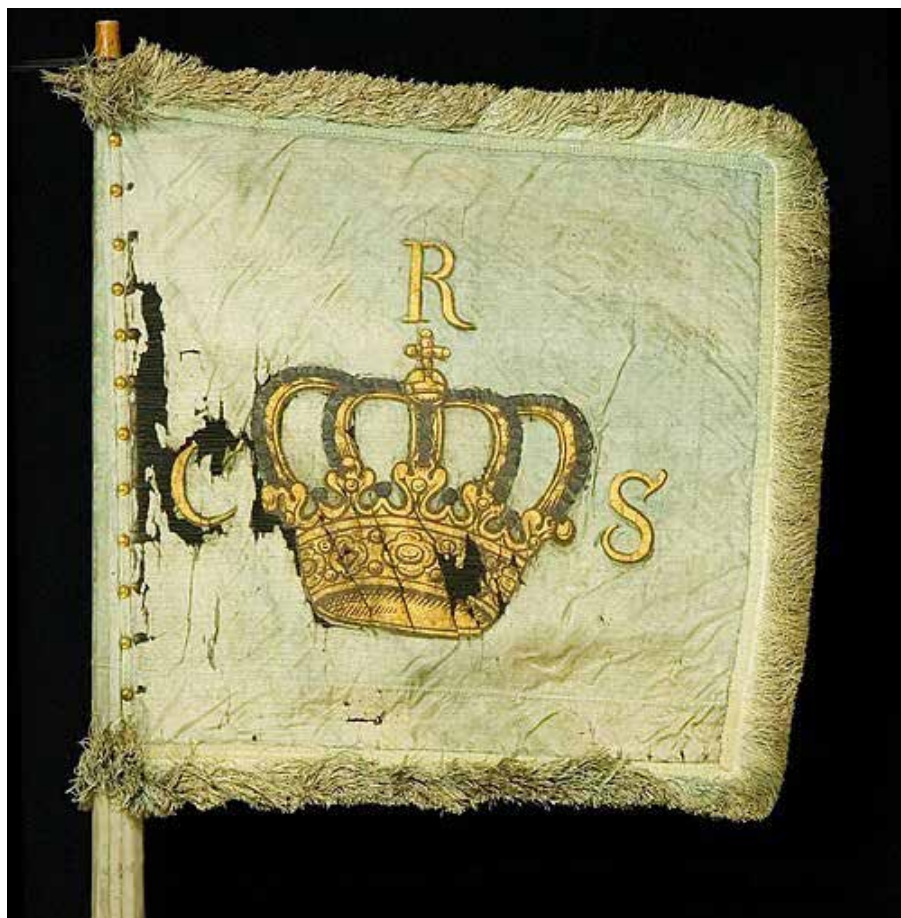
En grundval för genomgångarna är de så kallade jordeböckerna, dvs skattelängder som sedan medeltiden, men mer systematiskt från och med Gustav Vasas regering, förtecknar landets olika egendomar och som redovisar ägandeförhållandena. I materialet märks Karl XI:s reduktion, dvs den indragning av i huvudsak adels gods som skedde under andra halvan av 1600-talet.

Påfallande är hur många av gårdarna i Håbol, 24 av de 33, som anges ha haft militär anknytning. En typformulering är att gårdarna upplåtits ”på lön och beställning”. I Svenska Akademiens Ordbok definieras beställningshemman som ett ”(kronan tillhörigt) hemman vars räntor voro anslagna till aflöning åt befäl (vid den indelta armén)”.

En av gårdarna, Vagne med Grimstrand, avviker i sin historia från övriga. 1855 var den en stamrote, alltså en del av indelningsverkets militära organisation tillhörigt Vedbo kompani inom Dal-bataljonen. Men 1688 anges det indraget (dvs reducerat) till landsstaten, som var beteckningen för den civila förvaltningen i ett län. I 1825 års jordebok anges det som gästgiveri och postgård. I motsättning till övriga gårdar gick Vagne alltså från civilt till militärt.

I jordeböckerna anges gårdarna upplåtna till såväl enskilda namngivna personer som till regementen i allmänhet. Ett typfall är översten Henrik Belfrage, som fått nio egendomar upplåtna åt sig på 1680-talet, egendomar som sedan upplåtits åt Göteborgs (Göta) Artilleri på 1730-talet (som dessutom fått två ytterligare egendomar).

Henrik Belfrage (1640–1706) var son till skotten John Bewrage invandrad som tioåring jämte sin mor 1624. John var handlare och så småningom rådmann och borgmästare i Vänersborg. Han bidrog aktivt, delvis med personligt deltagande, i försvaret av gränstrakterna under strider mot danskarna både på 1640-talet och 1670-talet. Ätten Belfrage introducerades på Rid-

arhuset 1668. Sonen Henrik gick den militära vägen och var huvudsakligen verksam vid Västgötadals regemente. Från 1657 till sin död deltog han i alla Sveriges krig, och under striderna i Skåne 1676 förde han befäl över hela artilleriet. Under de följande 200 åren var den talrika familjen Belfrage nästan uteslutande militärt inriktad, männen tjänstgjorde i armén, och de kvinnor som gifte sig gjorde det med några enstaka undantag med militärer.

Något Göta artilleriregemente fanns inte förrän 1794, artilleriregementet var fram till dess en enda enhet, dock uppdelad i 26 kompanier på olika håll i landet. Den överstelöjtnant som i jordeboken 1731 fått egendomar upplåtna i Håbol bör alltså ha tjänstgjort i ett kompani förlagt i Göteborgs garnison enligt uppgift från Armémuseum.

Två andra militära enheter figurerar också i samband med beställningshemmanen i Håbols socken, Prins Carls Livregemente och Södermanlands Adelsfana på Sundal. Översten av Prins Carls Livregemente ”W. Ride/ arhielm” hade två egendomar upplåtna åt sig på beställning.

Ätten Ridderhielm var kortlivad, bara två generationer. Den förste av ätten, Isak Isaksson, adlades för sina militära förtjänster 1649. De tre söner som nådde vuxen ålder blev alla officerare, men två dog unga i samband med strider. Hans Isak Ridderhielm var överstelöjtnant vid Prins Carls Livregemente 1679 och kommandant på Ny-Älvsborg året efter, men förflyttades 1692 till annan tjänstgöring, huvudsakligen utomlands.

Prins Carls Livregemente hade sitt ursprung i Karl XI:s reformering av indelningsverket och hans beslut att sätta upp värvade regementen bland annat i de viktigaste fästningsorterna. År 1680 tillkännagavs i ett ”nådigt brev” att Kunglig Majestäts Svenska Livregemente till fot skulle upprättas för garnisonstjänstgöring i Göteborg. 1683 blev det i stället kronprinsens livregemente, ”Hans Kunglig Höghets Prins Carls Livregemente”, men det återfick sitt ursprungliga namn när Karl XII övertog tronen 1697. Under 1600-talet och framåt fanns flera olika livregementen (till häst eller fot), och på slingriga vägar har Svea och Göta

livgarden sina ursprung i dessa.

Adelsfanan går tillbaka till Vasatiden och var Sveriges första reguljära kavalleriförband, organiserat i mer fast form under Erik XIV. Benämningen Adelsfanan började användas 1571, alla officerare var adliga. Organisationen växlade, men under 1680-talet fanns sex kompanier varav Södermanlands var ett. En förfrågan till Armémuseum har inte kunnat ge svar på varför Adelsfanan på Sundal (rimligen Sundals härad i Dalsland) var kopplad till Södermanlands och inte Västergötlands kompani. Adelsfanan förlorade sin betydelse efter Karl XII:s död och mönstrades för sista gången 1743. 1809 indrogs befälslönerna för de få som var kvar. ”Före detta Adelsfaneregementet” avskaffades inte formellt förrän 1901,

alltså samtidigt med att indelningsverket slutgiltigt avvecklades.

Andra militärer nämns också. Löjtnanten Segol Hansson fick en tidigare prästgård på livstid och därefter övergick den till Hanssons änka. Var Segol Hansson tjänstgjorde framgår inte, vilket också gäller fänriken Olof Kråka. Även han fick ett kronohemman förlänt på livstid men det var donerat på expektans till välborne Johan Starke ”som då var honom hemfallet”. Dvs när Olof Kråka avlidit kunde Johan Starke ta hemmanet i besittning, en inte ovanlig ”pensionsform”. Den köpmansfamilj Kråka som bland annat gett upphov till namnet Kråkgränd i Gamla Stan var baserad just i Stockholm samt i Luleå. Om någon medlem av denna släkt förrirrat sig till Västsverige kan jag inte belägga.

Ytterligare familjer med militär anknytning är representerade av kvinnor. En är ”fru Antonetta Sparfwentfeltz” som finns med i 1731 års jordebok och som också har familjen Ugglå i sitt stamträd, dels grevinnan Beata De La

Gardie som 1666 inköpte en av de egendom som senare uppläts till den ovan nämnde Henrik Belfrage. Ytterligare en dam, som var finare än välboren, har spelat en roll i fråga om en egendom. Stensrud (1557 Stennarsrwudtt) antecknas som inköpt 1666 av grevinnan Beata De La Gardie, men i 1668 års jordebok har den upplåtits till den tidigare nämnde Henrik Belfrage. Stensrud var ett gammalt prebende som blivit hemman. Det finns några Beata De La Gardie som kan passa in tidsmässigt, den troligaste av dem är riksdrotsen Per Brahe d y:s maka Beata Johansdotter De La Gardie (1612–1680), vars farmor var utomäktenskaplig dotter till Johan III. Per Brahe hade ingen anknytning till Dalsland, men det hade Beatas första make, Lennart Torstenson (1603–1651), ansedd som Sveriges kanske störste fältherre någonsin. Han var född i Västergötland och 1648–51 generalguvernör över Västergötland, Dalsland, Värmland och Halland. Han lät under denna tid bygga Residenset i Göteborg, där Karl X Gustav avled 1660. Även om han inte längre fanns i livet när Stensrud inköptes bör hustrun Beata ha varit väl Lennart Torstenson förtrogen med denna landsända. Häbols socken, i en viktig gränsbygd, har alltså under ett hundratal efter Karl XI:s reduktion varit nära kopplad till militären, främst genom att så många av gårdarna var beställningshemman. Utöver de flesta av dem som i Häbol haft beställningshemman har också

andra adliga med viss militär koppling varit ägare av egendom i socknen. Man kan förstås undra i vad mån, om någonsin, dessa förnämheter faktiskt visade sig i socknen, men medvetenheten om dem måste ändå ha funnits hos befolkningen. Relativt snart, redan en bit in på 1700-talet, märks en avtappning, egendomar köps ”till skatte”. Återkommande är upplysningen ”Anordningen indrogs 1820”, dvs anordningen med beställningshemman. Tydligt fattades ett beslut vid denna tid om att systemet var obsolet. I Häbol återstod då som egendom med militär anknytning endast indelningsverkets stamrote Vägne med Grimstrand.

GUNNEL HOLM

Litteratur och referenser:

Adelsvapen.com: artiklar om de nämnda adelsläkterna
Björn Andersson: Svenska Livregementet, Älvsborgarna nr 2, 2011
Armémuseum/Klas Kronberg: e-post-svar
Tor Emers: Häbol En socken på Dal, Häbol 1959
Ivan Löfgren: Bågenholm-Häbolssläkten En släktbok, Bågenholm-Häbolssläkten 1965, faksimiltryck 1983
SAOB
Jan Vegelius: Den sägenomspunna släkten, Infograf och Häbolssläktföreningen 1987
Wikipedia: artiklar om de nämnda adelsläkterna samt om Göta Artilleriregemente och Adelsfanan

Underrättelsetjänstens pionjärer

En ödesmättad historia.

Efter en bjudning hos vänner får den hårt arbetande chefskirurgen Adolf Wilhelm Thorén vid länsjukhuset i Jönköping, tillika fartygläkare under flera marina expeditioner i Arktis, hjärtinfarkt och avlider i sitt hem 1904, endast 52 år gammal.

Hans hustru Anna och de tre minderåriga barnen lämnar läkarvillan och ett stabilt ekonomiskt liv bakom sig och söker ny försörjning i Stockholm. En hård utmaning för en ensamstående mor.

Hon vill därför att hennes två söner skall ta värvning vid Kungliga Sjökrigsskolan och genomgå deras sexåriga utbildning till marinofficer. Kravet för anställning vid denna tid är att "kadetten" skall ha fyllt 13 år och klarat inträdesproven.

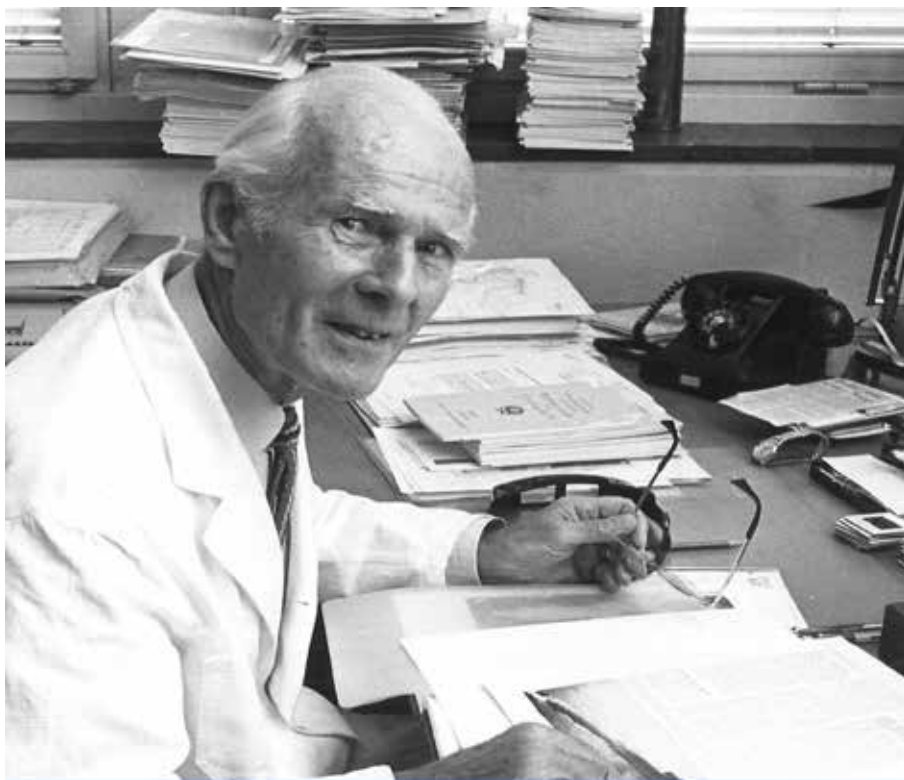
Torgil som är 15 år klarar båda kraven och anställs, däremot är Ragnar bara 12 år.

Men då Anna Thoréns morfar varit läkare och tjänstgjort som livmedikus åt kungen, försöker hon den vägen att påverka marinchefen, för att göra ett undantag för sin yngste son. Vilket hon till slut lyckas med och Ragnar blir efter godkända inträdeskrav anställd 1908.

Här börjar den mycket spännande berättelsen om hur två faderlösa ungdomar påbörjar sin hårda yrkesfostran ombord på dåtidens segel- och ångdrivna fartyg. Där pennalism var vanligt förekommande bland kurskamraterna, något som drabbar den unge Ragnar särskilt hårt.

De båda bröderna kommer senare att bli betydelsefulla pionjärer när Sverige bygger upp sin militära underrättelseorganisation under andra världskriget och inte minst inför det stundande kalla krigets dagar mellan stormakterna.

Ragnar Thorén kommer bland annat att tillbringa åtta år i Finland i olika befattningar under perioden 1936 – 45. Där understödjer han uppbyggandet av den finländska underrättelsetjänsten och under en tid tjänstgör han faktiskt även som finsk officer.

Ragnar Thorén vid sitt skrivbord på FOA Bildkälla: Familjen Thorén

Torgil Thorén kommer att bli kommandör och den första chefen för Försvarets Radioanstalt (FRA), när denna viktiga underrättelseenhet för signalspaning byggs upp under 1942 – 1957.

Han kommer också att vara involverad i många viktiga beslut för landet Sverige.

Inom litteraturen och de öppna källorna är Ragnar den mest välbeskrivna av de två bröderna. Förmodligen beroende på att Torgil förväntas att verka utan att synas och då stora ting ofta sker i tystnad. Eller så är den verkliga orsaken någonting helt annat.

Oavsett, så kommer detta att präglade innehållet i denna artikel, till fördel för Ragnar Thorén.

Men låt oss blicka tillbaka!

Radiopejling introduceras

Då första världskriget bryter ut 1914 utnämns Ragnar till underlöjtnant och blir sannolikt en av landets yngste officerare. Han visar tidigt fallenhet för teknik och entreprenörskap och genom-

går utbildning utomlands inom radiotelegrafi.

Han blir vid hemkomsten chef över Karlskrona Radiostation, som är en organisation för taktisk och strategisk radiospaning. Där introducerar han radiopejling som metod, 25 år innan FRA börjar med den verksamheten.

Att se bortom horisonten

Av en tillfällighet kommer Ragnar Thorén i kontakt med fotografins ädla konst och utbildar sig utomlands och vid Kungliga Tekniska Högskolan inom teknisk fysik.

Efter mycket experimenterande lyckas han konstruera världens första långdistanskamera för infraröd fotografiering, under en tid då radarn ännu ej var uppfunnen.

På så sätt kunde man på mycket långa avstånd, över 20 000 meter och bortom horisonten, se genom tät dimma och nedsatt sikt. Och med hjälp av ett framkallningslaboratorium på fartygsdäcket, få ett färdigt fotografi bara 60

sekunder efter exponering. En världsunik uppfinning ser dagens ljus!

Finlands sak blir vår

Det är genom de tagna långdistansbilderna som Ragnar beordras att understödja Finland med uppbyggandet av deras underrättelsetjänst. Där utbildar han personal och bygger upp höga utsiktstorn utrustade med sina långdistanskameror.

Genom dessa spaningssystem kartläggs den ryska marinens rörelser, indikeras nya fartygstyper och hur deras fartyg navigerar genom egna mineringar. Det sistnämnda får förödande konsekvenser, då man vid krigsutbrottet täpper igen deras öppningar med finländska sjöminor.

När Ryssland utan krigsförklaring anfaller Finland den 30 november 1939, blir Ragnar uppkallad till ÖB general Thörnell, som framför ett tack från marskalk Mannerheim för hans insatser i Finland och samtidigt begär ytterligare hjälp.

Han får en förfrågan om han kan bygga mobila radiospaningsstationer utrustade med egen kraftförsörjning för den finländska underrättelsetjänsten. En stor utmaning som han med hjälp av importerad signalutrustning från USA och sin tekniska kompetens till slut lyckas med.

I skydd av mörkret och under kalla vinternätter levereras under en period 33 mobila spaningsstationer över isen till den finska sidan, utan upptäckt!

Detta blir början till hur det neutrala Sverige bygger upp sin egen underrättelsetjänst med hjälp av finsk erfarenhet, egen teknikutveckling och finländska operatörer.

Ryska ubåtars unika metoder för utnästling

Under det fortsatta kriget tjänstgör Ragnar Thorén som svensk militärattaché i Helsingfors och har som uppgift att lista ut hur de ryska ubåtarna i sitt innestängda läge i finska viken ändå lyckas slinka igenom de tyska avspärrningarna.

Han får tillgång till unik information från ett fångförhör av en rysk ubåtsofficer, där det framgår hur skickliga de ryska ubåtsbesättningarna har blivit på att passera ubåtsnät och minor. Genom att med låg fart och ibland med avstängda propellrar glida på bottenleran i Östersjöns mörka vatten och passera sina farliga hinder.

Detta och mycket annat beskriver Ragnar Thorén i en rapport. En rapport som 1949 får en 50-årig hemligstämpel och därför inte kan användas. Till exempel då vi själva under 1980-talet får påhälsning av förmodade och verkliga sovjetiska ubåtar i Hårsfjärden och

i Karlskrona-området. Den 6 maj 1991 hävs hemligstämpeln på hans rapport.

Utan spaning ingen aning

När ett tyskt spaningsplan 1940 blir beskjutet över Skagerack och nödländar i det neutrala Sverige, upptäcker man spaningskameror monterade på flygplanskroppen, varpå Ragnar Thorén kontaktas som chef för Försvarsstabens Fotoanstalt.

Han tar med sig en av kamerorna och besöker sin vän Victor Hasselblad som har en liten butik, "Victors Foto" i Göteborg, och undrar om han kan göra en kopia för produktion till vårt eget flygvapen.

Han får svaret "Nej, men jag kan göra en bättre" och här blir det första steget till något som senare skall bli en formidabel framgångssaga av sällan skadat slag.

Men innan detta sker startar Victor Hasselblad sitt eget bolag Ross AB, anställer montörer och producerar 342 stycken spaningskameror till det svenska flygvapnet.

Hasselbladskameran den första spaningskameran för fältbruk

Under sina stridsuppdrag i Finland ser Ragnar behovet av en fältkamera för spaning och fotoanalys. Varpå han ritar och bygger en egen modell i trä av en spegelreflexkamera, med utbytbart magasin och utbytbart objektiv. Därefter frågar han Victor Hasselblad om han kan konstruera en sådan kamera.

Han får svaret att det kan han, under förutsättning att Victor får rättigheterna till försäljning utanför försvaret efter krigets slut.

Då Ragnar inte har några affärsintressen accepteras detta och 1942 är den första prototypen av Hasselbladskamera för fältbruk konstruerad. Kameran testas i stridsmiljö i Finland av Ragnar själv och blir ett värdefullt komplement inom underrättelsetjänstens domäner.

Efter kriget 1948 lanseras den första civila versionen av Hasselbladskameran med modellnumret 1600 F och får ett bejublat mottagande under bland annat London-olympiaden.

En kamera som senare kommer att bli en världsledande produkt och den första och enda kameran som används under mänlandningar och andra rymduppdrag.

En idé som startade med Ragnar Thoréns ritning och självbyggda trämodell, men som aldrig kunnat möjliggöras utan Victor Hasselblads unika tekniska kunnande, hans entreprenörskap och inte heller utan familjen Hasselblads stora förmögenhet i ryggen.

Operation Stella Polaris

När krigslyckan vänder för den tyska krigsmakten i Finland och den ryska björnen återigen börjar erövra finskt territorium, är man rädd för en rysk ockupation. Vilket skulle medföra att allt som den finländska underrättelsetjänsten byggt upp för avkodning av den ryska krigsmakten, skulle hamna i fel händer och äventyra livet på de finska operatörerna.

Det faller sig därför naturligt att begära hjälp av Sverige, för en evakuering till ett säkrare geografiskt område. Den planerade flyktoperationen över Östersjön får namnet Stella Polaris och är ett mycket känsligt kapital för det neutrala Sverige.

En operation som kommer att understödjas av de båda bröderna, då Torgil nu är chef för FRA och Ragnar är militärattaché i Finland. Men då ockupationen uteblir och Finland i stället tvingas till vapenstillestånd, blir våra två underrättelseorganisationer oense om behovet av en evakuering.

Varpå chefen för försvarsstaben, general Ehrensvärd, på inrådan av Mannerheim och utan att involvera andra militära enheter eller den svenska regeringen, beslutar att starta operationen.

I skydd av mörkret den 20 september 1944 lastar den finländska underrättelsetjänsten på olika platser fyra båtar med flera hundra lådor med hemligt material, kryptoutrustning och underrättelsepersonal.

I norra Finland rullar samtidigt ett antal bilar med radiopejlutrustning mot den svensk-finska gränsen. Personalen och fordonen tillhör ett finskt specialförband som opererat bakom fiendens linjer och tas emot i Haparanda av svenska myndigheter.

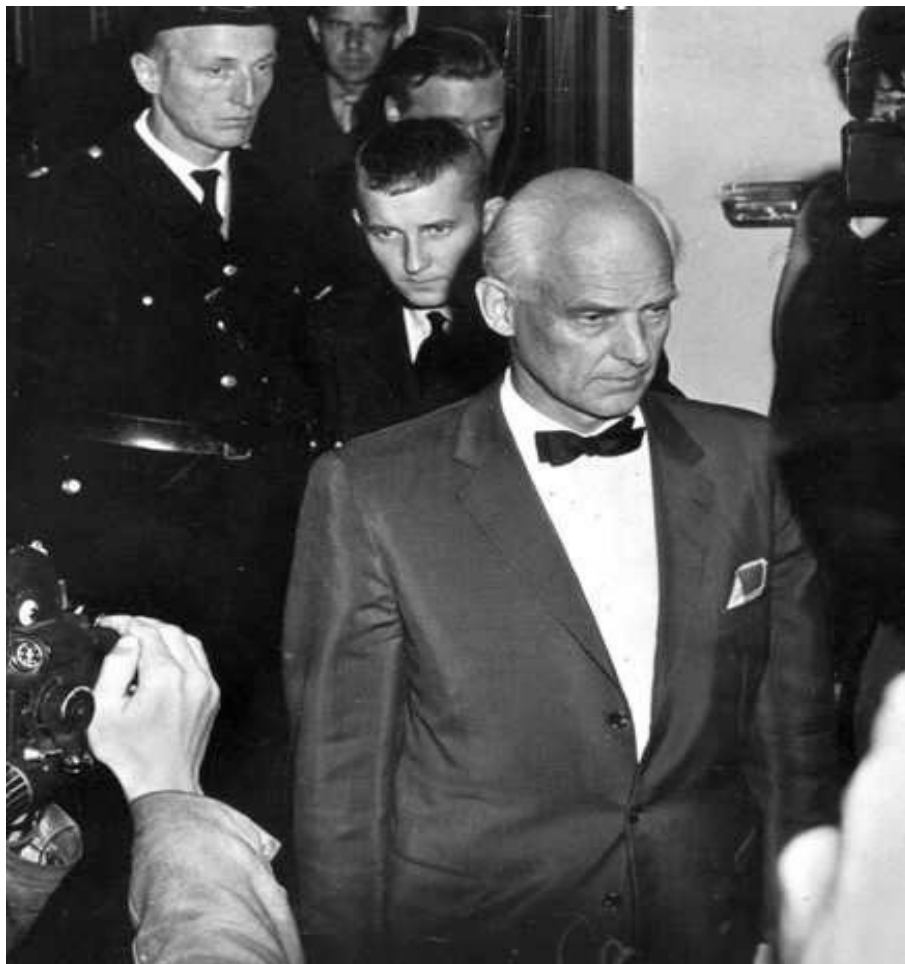
Av de fyra båtarna styr tre mot Härnösand och en mot Gävle. Nervositeten ombord är påtaglig, då risken för upptäckt är stor och skulle bli förödande för de ombordvarande, men de kommer fram till den svenska sidan utan incidenter.

Däremot blir mottagandet kaotiskt, då man i stället för att ta emot ett mindre antal finländska operatörer, nu får härbärgera 750 operatörer inklusive deras familjer. Något som äventyrar hela operationen och den svenska neutraliteten, så med tåg och i största hemlighet återförs de till Finland igen.

De emottagna lådorna överförs till hemliga berggrum, innan de forslas vidare till Stockholm för sortering, vilket kostigt nog inte sker vid FRA, utan i källaren på Hotell Astor vid Maria-torget.

Här fotograferas allt material och filmrullarna skickas till Helsingfors för

fortsättning nästa sida

Spionen Stig Wennerstöm. Bildkälla: Public Domain

fortsättning från förra sidan

framkallning och dokumentation. Ett arbete som leds av den finländske kryptologen Erkki Pale.

För att lösa den nu uppkomna militära och politiska konflikten, sänder Mannerheim en delegation till Sverige, vars mål är att helt frikoppla de finska och svenska myndigheterna från operationen och i stället påvisa att det handlar om privata initiativ.

Detta kommer att innebära många märkliga och dyrköpta konsekvenser!

FRA under Torgil Thoréns ledning får ta emot det tekniska materialet och köper sju av de överförda lådorna för 252 875 kronor och anställer samtidigt 15 finska operatörer.

Övriga lådor med hemligt material skickas för deponering till Hörningsholms Slott utanför Södertälje och till Rottneros Herrgård i Värmland. Enligt uppgift fördelade med 136 lådor på respektive plats.

16 år senare beordrar den då pensionerade generalen Ehrensvärd att alla lådor med sitt innehåll, inklusive FRA:s inköpta lådor, skall destrueras genom bränning.

Detta genomförs 1960 och Stella Polaris hemliga lådor blir lågornas rov.

En praktskandal

Men då innehållet i lådorna sedan tidigare har fotograferats och är i finsk ägo, erbjuds andra länder 1944 att köpa deras hemliga ryska material. Däremot är det oklart vem, eller vilka, som har sanktionerat detta erbjudande.

Den japanske militärattachén i Stockholm Makoto Onodera, tackar ja till erbjudandet och betalar 300 000 kronor för sin del.

Detsamma gör Frankrike med okänd köpesumma och anställer finländska spaningsexperten. De tre finska underrättelsecheferna Alador Paasonen, Reino Hallamma och Erkki Pale tar fransk värvning. Paasonen rekryteras senare till CIA.

När Erkki Pale lite senare återvänder till Finland blir han dömd till fängelsestraff, de två andra underrättelsecheferna förblir utomlands fram till deras död.

Den svenska och finska regeringen kommer senare att förneka all kännedom om Operation Polaris och detsamma gör även Torgil Thorén.

Vilket belyser vilken praktskandal detta har blivit med sin ljusskygga affärsverksamhet.

Kalla kriget och nedskjutningen av den svenska DC-3:an

Efter andra världskrigets slut är USA övertygat om att nästa krig kommer att bli ett kärnvapenkrig. Därför förbereds mål i Sovjetunionen som skall anfallas vid ett krigsutbrott. 1947 har det amerikanska strategiska flygkommandot sett ut sina anfallsmål och är i behov av att kartlägga sina inflygningsbanor och identifiera farliga hinder på vägen.

I Baltikum har USA ingen geografisk täckning och nu får bröderna Thorén återigen en nyckelroll för att täcka upp det behovet. Ännu en svår balansgång för det neutrala Sverige, men som samtidigt gagnar det svenska försvaret för att få tidig förvarning om hot österifrån.

1947 reser Ragnar Thorén till USA och tecknar ett hemligt avtal för att få spaningskameror och elektronisk utrustning till de två DC-3:or som 1949 köps in till det svenska flygvapnet och utrustas för dessa uppdrag. De två spaningsplanen får namnet Hugin och Munin.

I utbyte mot den amerikanska spaningsutrustningen får USA tillgång till det underrättelsematerial som vårt spaningsflyg och våra signalspaningsstationer producerar.

Den 8 april 1950 skjuts ett amerikanskt signalspaningsplan ner av ryskt stridsflyg utanför Lettlands kust och besättningen omkommer. En första varning från Sovjetunionen!

Den 14 april 1952 reser statsminister Tage Erlander till USA, officiellt för att besöka släktingar, men den verkliga orsaken är att säkerställa fortsatt leverans av amerikansk spaningselektronik.

Några månader senare, fredagen den 13 juni, skjuts det svenska signalspaningsplanet Hugin ner över internationellt vatten av ryskt stridsflyg och hela besättningen omkommer.

En varning för samarbete med USA!

Under sökning efter den försvunna DC-3:an blir ett svenskt Catalina-plan beskjutet av ryskt stridsflyg, men nödlandar och besättningen räddas av ett passerande fartyg.

Om detta inte inträffat hade man från svensk sida officiellt tänkt meddela att DC-3:an rapporterat motorstörningar och försvunnit, för att därefter lägga locket på.

1991 erkänner Ryssland nedskjutningen av de två flygplanen och överlämnar detaljerad information om pilotens radiotrafik, samt vilka som fattat beslut om nedskjutningen.

Femtiott år efter nedskjutningen lyckas svenska dykare lokalisera vraket av Hugin, som bärgas och nu förva-

Det nedskjutna Catalina-planet. Bildkälla: Public Domain

ras på Flygmuséet i Linköping. Där kan man beskåda det yttersta priset för militär underrättelsetjänst, där riskerna skall motsvara priset för det inhämtade materialet.

Det andra signalspaningsflygplanet Munin, kan beskådas i oförstört skick, då det är permanent uppställt på Fallskärmsjägarskolans lägerområde i Karlsborg.

Spionen Wennerström

När överste Stig Wennerstöm, efter att ha varit flygattaché i Moskva, skall tillträda samma befattning i i Washington 1952, håller Ragnar Thorén ett informationsmöte med honom på FOA (Försvarets Forsknings Anstalt).

Där beskriver han vilka täta kontakter FRA och FOA har med USA gällande signal- och radiospaning över Östersjön.

En tid därefter är nedskjutningen av DC-3:an ett fullbordat faktum, utan misstankar om sammanhang.

1957 återvänder Wennerström till Sverige och får befattning inom försvarsnämndens kommandoexpedition. Ragnar Thorén blir nu övertygad om att det finns en läcka inom den svenska försvarsledningen, vilket även utländsk underrättelsetjänst indikerar.

Så han informerar försvarsstabschefen och avslutar mötet med att säga; att spionen endast kan vara en av tre tänkbara personer. Den första är han själv, den andra är försvarsstabschefen och den tredje är Stig Wennerstöm.

SÄPO kopplas in och Wennerstöm blir hårdbevakad och med hjälp av hans städerska avslöjas filmrullar på vinden i hans hem, vilka beskriver hans verksamhet som rysk spion.

Wennerström har sedan 1948 sålt ut svenska försvarshemligheter till Sovjetunionen omfattande tjugotusen hemligstämplade A4-sidor och döms till livstids fängelse för sitt landsförräderi.

Ragnar däremot har uppnått åldern då en svensk officer går i pension.

Arktiska expeditioner och kartläggning av havsisens beskaftenet

Men vad hände sedan? När man läser om Ragnar Thoréns alla bedrifter går tankarna lätt till boken och filmen "Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann".

Men till skillnad från den berättelsen är Ragnars resa helt sann!

Dock har vi ett sista kapitel kvar att sondera, då Ragnar genom sin far blivit inspirerad av Arktis och därför genom-

för han sex polarexpeditioner till havs mellan åren 1955 och 1974.

Han blir med tiden en stor internationell auktoritet inom området; "den arktiska havsisens egenskaper och utbredning". Något som USA:s försvarsmakt är högtintresserad av när deras kärnvapenbestyckade atomubåtar, då som nu, patrullerar och gömmer sig i skydd av den tjocka havsisen i norr.

Sent i livet genomför Ragnar Thorén 1991 en uppskattad föreläsning vid Militärhögskolan i Stockholm, om hur svensk trupp landsteg på Åland 1918, för att mota bort ryssen. Ett uppdrag som han själv deltog i som ung officer.

Året därpå avlider han lugnt och stilla på Danderyds sjukhus i en ålder av nittiosex år, omhändertagen av sin son Claes, som är läkare vid sjukhuset och cirkeln är sluten.

En stor auktoritet, en sann entreprenör och en extra ordinarie sjöofficer har fått sin sista vila.

STEN-ÅKE HANSSON
TIDIGARE OFFICER VID
ÄLVSBOGERS REGEMENTE
STEN-AKE@PILOTKONSULT.SE

Grupp Håkanson

Det inre Bohuslän är ett glesbefolkat område. Gränsen är tydlig, skogarna djupa, gårdarna ligger glest. Redan från 1940 använde också de olika motståndsrörelserna i Norge bland annat detta område för rörelser över gränsen till Sverige.

I dessa skogar etablerades ett dolt utbildningsläger för sk skogshuggarplutoner, jägarförband som övade för uppgifter långt in i Norge, riktning Osloområdet.

Och vad var då dessa sk skogshuggarplutoner? De organiserades 1943-1944 i alla gränsmilön mot Norge. Plutonerna var kvalificerade jägarförband: uppgifterna var kopplade till de planerade svenska anfällen 1945 in i Norge: som fjärrspaning och som framskjutna mindre enheter med för den tiden relativt stor eldkraft, framom den svenska III:e fördelningens anfall.

Operation RN hade också ett mer dolt syfte, motiv som vi återkommer till längre fram i texten.

Kapten Kurt Conny Håkanson

Kurt Conny Håkanson föddes 1911 i Viskadalen, söder om Borås. Han tillhörde en framstående släkt som under 1800-talet etablerade en omfattande textilindustri i den regnrika dalgången mellan Borås och Varberg.

Håkanson blev reservofficer vid I15 1934. Efter några år, 1941 gick han över på aktiv stat, liksom många reservofficerare under beredskapstiden. Redan ett par år senare, 1943 blev han utnämnd till kapten i regementet, strax efter kriget blev Håkanson aspirant vid generalstabskåren och 1948 kapten i Gst med placering på Försvarsstaben.

Under 1950-talet var Håkanson placerad som samverkansofficer i Korea och 1956 övergick han till civilt arbete, bland annat som SvD korrespondent i Västtyskland. Han författade också böcker: 1951 "Kampen om Korea" och 1952 "Gul soldat ser rött".

Arméstabens planering 1942

Under 1942 och 1943 påbörjades under omfattande sekretess, studier och planering för sk fria jägarförband. Erfarenheterna från finska vinterkriget var en stor del av grunderna för detta. Det hela ledde till sk taktiska anvisningar, TA, för fria kriget.

I III:e militärområdet, Västsverige,

Foto från SVT Dokumentär: Rädda Norge, 1995.

rekades tänkbara platser för utbildning och övning i avlägsna bygder. Man fastnade för glesbefolkade områden, i det inre av Bohuslän. Lokaler och enklare skjutbanor byggdes upp och det hela fick omfattande stöd från större skogsbolag.

Likande upplägg gjordes också i de andra milön som gränsade till Norge liksom i Tornedalen. Utanför Årjäng, intill Charlottenberg, vid Östmark och på några andra platser skapades sådana utbildningsläger.

Den drivande kraften bakom iden med jägarförband var översten Viking Tamm som under finska vinterkriget varit chef för en stridsgrupp i den svenska frivilligkåren. Våren 1940 tjänstgjorde Tamm som övlt i II. armekårens stab i västsvrig, placerad i trakten av Vara.

1942 utarbetade Tamm förslag till armechefen, kring det han kallade fria kriget. I grunden baserades detta på erfarenheter från hans tid i Finland. Iderna utvecklades och fastställdes i 1942 utgivna taktiska anvisningar från armestaben. Begreppet fria kriget fanns här med för första gången i ett nationellt dokument.

Uppgifter i Norge – och i Sverige

Erfarenheterna från striderna i Finland låg till grund också för urval och rekrytering av personal till enheterna.

Så här beskrevs kraven (I. armekåren 15/12 1942 H. VPM Rörande planlägg-

ning av fria kriget vid 1. Armekåren i krigsfall 1).

"...Förberedelserna skola avse såväl alternativet offensiv som alternativet defensiv. Vid offensiv skall fria kriget bedrivas av på förhand organiserade fria jägarförband, vilka samtliga insätts till företag över gränsen. Vid defensiv skola vissa av dessa jägarförband insättas till företag över gränsen, medan andra vid egna truppers tillbakagång kvarbliva inom gränsområdena på svenska sidan och där föra fria kriget..."

Anvisningarna var omfattande och behandlar organisation, uppgifter, detaljer om uppdrag, underhåll, geografiska områden.

"...De av här nämnda fria jägarförband, som vid krigsutbrott befinna sig i utgångsläge nära gränsen, skola omedelbart efter krigsutbrott utan att avvakta order från milbef (kärchef) gå över gränsen från av milbef (kärchef) på förhand angivna utgångspunkter och fullgöra givna uppgifter. Detta skall ske oberoende av om egen uppmarsch hunnit genomföras eller icke och om 1. armekåren kommer att uppträda offensivt eller defensivt. Dessa förband lyda under milbef (kärchef).

När ovanstående order skrevs var planeringen för RN inte påbörjad. 1943 och 1944 blev denna operativa planering mer aktiv och omfattande.

Jägarplutonerna i III. militärområdet

Totalt organiserades tio jägarplutoner i milot. De uttogs under sekretess från krigsförband som varit inkallade. I milots order till regementscheferna underströks att urvalet av män handlade om hantverkare, skogsarbetare, vägarbetare med stark fysik och gärna boende på landsbygden. De skulle vara påtagligt duktiga som soldater, uthålliga och pålitliga.

Utöver jägarplutonerna arbetade respektive milo med att rekrytera vägvisare i gränsområdena. Också i Norge genomförde Fst och milo viss rekrytering av pålitliga gränsbor. Rekognoscering skedde också av svenska resurser av vägar, terräng, orter och infrastruktur. Samverkan skedde i västra Sverige med den sk M-gruppen som under flera år byggt upp kontakter och kunskaper om framförallt Osloområdet.

Armestaben utarbetade regelverk för jägarplutonerna. Personalstyrkan var 40 man.

- 1 plutch
- 1 plutch stf
- 1 radiopr om 1+2
- 1 sjvmanskap
- 4 jgrp om vardera
- 1 grpch
- 1 grpch stf
- 1 kgskytt
- 1 kpistskytt
- 2 pimanskap
- 2 gskytt
- 1 gskytt g m/41 med kikarsikte

Ledningen för en utbildningsplats utgjordes av en chef, en adjutant och en signalinstruktör. Utöver dessa placeras också en suboff, en uoff (kompaniadjutant), en kommissarie. Hårtill fem handräkningsmanskap samt tre kokkar (eventuellt lottor).

Tilldelningen av spräng- och övningsmateriel var omfattande. Respektive milodepåer försåg varje pluton med bla följande:

6,5 mm sk ptr	4000
6,5 sk ptr slprj	800
9 mm sk ptr m/07	200
9 mm sk ptr m/39	1800
Lyshgr	20
Rökkuber	20
Rökfacklor	10
Knallskott	30

Till detta kom fyra sk sprängglådor och sprängmateriel.

Bohuslän – Bullaresjöarna

Kapten Håkanson, I15, fick 1943 i uppdrag av III. milo att organisera och leda den särskilda jägarutbildningen inom milot. Efter rek valdes ett område ut i det inre av Bohuslän. Platsen var diskret vald, i närheten av Bullaresjöarna, ett område med få vägar och sparsam

Södra Bullaresjön i Naverstads socken i nuvarande Tanums kommun i Bohuslän, sedd från Olsborgs borgruin. Foto: Mattias Blomgren

bebyggelse. Marken tillhörde ett större skogsbolag.

På platsen uppfördes baracker och anlades två skjutbanor av enklare art. Vägen till detta område bevakades av plutonen men – efter erfarenheter från kriget i Finland – spärrades dessa inte, annat än med förberedelser till detta.

Totalt utbildades där under 1944 sex plutoner, cirka 275 man med instruktörer och stödpersonal.

Efter utbildningen genomfördes en större repövning i området under perioden 1944-03-03—1944-04-03. Som sedvanligt var denna övning, som de flesta krigsförbandsövningar, just en månad.

Övningsledare och chef var kaptenen Håkanson. När man tittar närmare på hur rekryteringen av förbandet såg ut, ser man ett fokus på personal från Bohuslän, Göteborgsområdet och västra delarna av Västergötland. En och annan även från Värmland.

Chef var alltså kaptenen Håkanson. Bland befälens märks löjtnant Bohlin, löjtnant Ekstedt, löjtnant Hernek, serjeant Carlsson, furir Andersson för att nämna några.

Soldaterna hade ofta en bakgrund av hantverkare, kunskap i fältarbeten och sprängtjänst. Telegrafister rekryterades från bla I2 och I15. Huvuddelen av personalen var runt 25-30 år med några yngre och specialister som var äldre.

Uppgifterna och målen i Norge var konkreta.

- Två plutoner överrumplar och besätter Halden
- Två plutoner anfaller och tar orten Brekke
- En patrull tar orten Solum
- En patrull tar orten Enningdal

- En patrull slår ut tyskt luftvärn väster om Svinesund
- En patrull motverkar ev tyska försök att spränga Svinesundsbron (som fö inte var helt färdigställd)

Samtidigt bör man komma ihåg att jägarplutonerna i praktiken hade två huvuduppgifter att planera:

Under början av beredskapsåren: stora ev tyskt anfall mot Dalsland-Bohuslän-Göteborg

Under senare delen, från 1944: spana, störa och anfälla tyska förband inför ett svenskt större anfall mot Östfold och Oslo

Operation Rädde Norge våren 1945

RN avsåg ett omfattande svenskt anfall in i Norge i samband med ett tänkt krigsslut. För III. militärområdet planerades anfall från Dalsland och Bohuslän mot Osloområdet. Syftet angavs vara att slå ner eventuellt fortsatt tyskt motstånd i området och säkra huvudstaden.

Denna numera välkända planering, leddes av dåvarande generalmajoren och tf chef för försvarsstaben Carl-August Ehrensvärd. Han kände Västsverige väl, hade 1940 varit major med placering i 2. armekårens stab i trakten av Vara.

Till det här kan man foga ett ytterligare syfte med uppladdningen i väst och anfall in i Norge. Numera känt är att operationen skulle säkra att Osloområdet inte kunde tas över av den kommunistiska motståndsrörelsen i Norge, Osvaldgruppen.

Och det är en annan historia.

LEIF ISBERG

Mullret, modern – och allt däremellan

Jag minns ljudet först.

Inte röster. Inte vind.

Mullret.

Vi bodde så att vi hörde kanonerna ute vid Vinga. Det var inget man pratade om som barn.

Det bara fanns där, som en del av världen. Som om havet själv hade fått en annan ton.

Och samtidigt – hemma var det inte kriget man talade mest om, det var maten och arbetet.

Hur man skulle klara vintern.

Jag är född torparunge.

Det betyder att man inte ägde mycket – egentligen ingenting. Mor och far arbetade under godsets villkoren och var enkla: arbeta, annars försvinner du. När far kallades ut i militärtjänst under andra världskriget förändrades inte arbetet.

Det blev bara tystare – och tyngre. Mor stod kvar med allt.

Jag förstod det inte då. Jag förstod bara att hon aldrig satt still.

Det fanns inget att "åka på".

Ingen semester. Ingen utflykt. Ingen paus från livet.

Det fanns bara: att hämta vatten, att laga mat av det som fanns (eller inte fanns) att försöka få jorden att ge något tillbaka

Och ransoneringen...

Varenda gram räknades.

Ransoneringskuponger för allt.

Jag minns när det kom bananer till lanthandeln.

Mor köpte en. En enda. Jag fick en halv. Min lillebror fick en bit.

Mor och far delade på det som var kvar. Det var inte snålhet. Det var verklighet.

Vintern var värst.

Det fanns ingen elektricitet att tala om.

Ljus från stearin, fotogen, karbidlyktor.

Mat som inte gick att lagra frös eller ruttnade.

Hönsen värpte inte i mörkret.

Ägg fick sparas i vattenlösning för att räcka.

Mor plockade bär i mängder. Kokade, försökte rädda, försökte sälja lite för att få in några kronor.

Och ändå – jag förstår inte idag hur vi inte svalt ihjäl.

Det fanns heller inget skyddsnet i samhället.

En granne orkade inte längre bruka sitt torp efter att hans fru dött. Godsägaren kastade ut honom.

Bokstavligen.

Mor och far lät honom bo hos oss.

Det var inget man diskuterade. Man gjorde det bara.

Men det kostade också. Plötsligt riskerade vi själva att förlora allt.

Sådant lär man sig tidigt: att trygghet är något skört.

Jag började arbeta när jag var 15.

Mor ville att jag skulle läsa vidare och ta realen.

Men avstånden var för långa. Pengarna fanns inte.

Så jag gjorde som så många andra, läste på korrespondens och arbetade samtidigt..

Det betydde att jag stod på egna ben tidigt. Kanske tio år tidigare än dagens unga.

Det var inget märkvärdigt då. Det var så livet såg ut.

Och flickorna...

De fick ofta ge upp ännu mer. Utbildning var inte självklart.

Plikten kom först – hemmet, syskonen, arbetet.

Mor sa aldrig mycket om det. Men jag såg det.

Jag såg vad det kostade henne. Vi barn märkte mer än de vuxna trodde.

Vi hörde när det blev tyst kring köksbordet.

Vi såg när maten delades lite tunnare.

Vi kände när något var fel – även om ingen sa det.

Och så mullret igen, ute från havet.

Strålkastare som svepte över himlen om nätterna.

Ett bombplan som gick lågt en gång – så lågt att man nästan höll andan.

Det var kriget, sa de vuxna. Men för oss var det livet.

När jag ser tillbaka idag är det inte kriget jag tänker mest på.

Det är Mor. Hur hon bar allt.

Inte bara arbetet – utan oss. Det talas ibland om starka kvinnor.

Jag vet inte om hon skulle ha kallat sig det. Hon gjorde bara det som behövdes.

Och så tänker jag på hur mycket som har förändrats.

Idag pratar vi om val.

Om möjligheter.

Om liv som ska "formas".

Vi har: elektricitet som fungerar, mat i överflöd, utbildning som är tillgänglig

trygghetssystem som få ens kunde drömma om

Vi lever längre också. Betydligt längre.

Många av våra föräldrar slet ut sina kroppar långt innan de fick chansen att bli gamla.

Idag är det inte ovanligt att leva 20–30 år längre än den generation som bar oss genom kriget.

Det är en enorm förändring – på bara ett livsspann.

Men något finns kvar.

En kunskap om vad som faktiskt bär.

När allt annat tas bort.

Inte teknik. Inte bekvämlighet.

Utan människor.

Som Mor.

Och ibland, när det är riktigt stilla, kan jag nästan höra det igen.

Mullret från havet.

REIDAR FORSBLAD

Ensam är inte stark!

”95-5:an” i denna intervjuserie är nu Peter Loewenstein, logistikofficer Försvarsmakten.

Pierre: Känner du igen dig som 95-5:a?

Peter: Kanske inte helt och hållet, jag har ju jobbat lite 50/50 genom åren. Men det råder ingen tvekan om att utbildningen till reservofficer format mig som person. På min tid tränades vi i att tänka strategiskt, ta initiativ och lösa uppgifter utan dröjsmål. Det där sitter kvar hela livet.

Pierre: Du är ju en person som kanske inte heller övat i din krigsbefattning så mycket, men hur har du förvaltat kontakten med Försvarsmakten?

Peter: Jag gick in i Hemvärnet för att hålla kontakten. På den tiden fanns det knappt några förband kvar och det blev mycket upp till individen själv att hålla sig vid liv. De som inte själva tog tag i det tappades ofta bort. Vi RO har nog någon slags gen som gör att vi inte vill sitta i soffan och titta på när andra gör viktiga jobb. Det finns ett engagemang och en vilja att bidra som lever kvar.

”ENSAM ÄR INTE STARK – DET SOCIALA ÄR SÅ VIKTIGT OCH GENUINT ATT DET FAKTISKT BÄR FRUKT”

Titta på hur Chalmers arbetar med alumni och nätverk. Där finns kontinuitet och långsiktighet. Försvarsmakten hade väldigt lite av det tänket, trots att det egentligen hade kostat ganska lite att hålla människor uppdaterade och engagerade. Chalmers har ett utbildningsuppdrag. Försvarsmakten har dessutom ett ansvar att faktiskt hålla kompetens levande över tid – för sin egen verksamhet. Det ställer helt andra krav.

Peter har under lång tid tillhört ett Stockholmsförband och haft olika former av avtal och tjänstgöring inom Hemvärnet.

Peter: Jag har aldrig riktigt upplevt att det funnits en naturlig vilja till att kunna ”återuppväcka” oss nollavtalsreservare. Det hade ju krävts ganska lite pengar och engagemang att kalla in oss ett par dagar på regelbunden basis för att hålla oss ”uppdaterade” och fortsatt engagerade. Det skulle också ha bidragit till ökad spridning av totalförsvarsinformation i samhället genom de ambassadörer för Försvarsmakten som vi är.

En del av förklaringen, som inte är en ursäkt, är att mycket kontinuitet och motivation gick förlorad under den strategiska timeout:en, när förband lades ned och yrkesofficerare antingen fick sluta eller roterade i sina befattningar.

Ett plåster på såren är den Strategiska reservofficerskursen (StratRok) som sedan 2020 årligen genomförs på Försvarshögskolan (FHS), i år med både en vår- och en höstomgång. Denna kurs kan verkligen rekommenderas för den som är på väg tillbaka till Försvarsmakten alternativt vill uppdatera sig/utvecklas i en redan etablerad RO-befattning. Den kan nu nästan ses som ett måste efter vårt NATO-inträde. Nackdelen är att man måste ha en arbetsgivare eller ett hemmaförband som är villig att sponsra en.

Pierre: Men vad gör du nu?

Peter: Nu jobbar jag med RO2-avtal på heltid på Högkvarteret med logistik.

Pierre: Vad tycker dina barn om försvaret?

Peter: Av mina två egna barn gjorde en av dem värnplikten helt för sin egen skull. Samtidigt har ett av bonusbarnen försökt komma in utan att få chansen. Men han ger inte upp.

Pierre: Vad är dina tankar nu när Försvarsmakten skall växa?

Peter: Stimulera reservofficerskarriären och använd den dubbla kompetens som reservofficerare har. Det finns väldigt mycket kunskap ute i samhället som borde användas bättre. Stimulera GB och PB att gå vidare mot RO. Det civila och militära går hand i hand. Motivation och erfarenhet finns redan där hos en RO.

Pierre: Så här i backspegeln, vad har du med dig från RO-utbildningen?

Peter: Framförallt ledarskapet och träning i att jobba i grupp. Som plutonbefäl får du stå längst fram och leda under övningar. Men som RO lär du dig också ett taktiskt och strategiskt tankesätt. Outtalat lär du dig dessutom hur människor fungerar i grupp och hur man bygger förtroende. Det bär man med sig hela livet.

Pierre: Känner du till Reservofficerssällskapet i Göteborg?

Peter: Ha ha, idag är jag väl lite pappa till att sällskapet inte bara överlevt utan också utvecklats genom människor som engagerat sig över tid – däribland du själv Pierre.

FAKTA OM PETER LOEWENSTEIN

Peter Loewenstein arbetar idag som logistikofficer inom Försvarsmakten och har varit engagerad i flera totalförsvarsprojekt, bland annat FM-FMU i samarbete med Arbetsförmedlingen. Han har även varit med och etablerat och utvecklat Hemvärnets båtkompani. Dessförinnan arbetade han under många år civilt inom IT- och konsultbranschen, bland annat inom organisations- och kvalitetsutveckling kopplat till Ericsson-koncernen, fordonsindustrin och life science.

Intervjuaren Pierre Dicksson är styrelseledamot i Reservofficerssällskapet i Göteborg med ansvar för utveckling och breddning, och jobbar annars med affärsutveckling inom området för juridik och kontraktsbeteenden hos bl.a. SKYE-X och ECOBARGE.

95-5 – Totalförsvarsreservofficer

På temat 95-5 och Totalförsvarsreservofficer sätter ROSIG en ram på detta med att vara reservofficer. Dvs vi kommer att kunna ta oss utrymme att beskriva vad som inte bara kan hända men också vad som faktiskt händer – i verkligheten – för en reservofficer – där de 95% är i form av tjänstgöring men ”utanför” Försvarsmakten som sådan. De 5% symboliserar den militära utbildningen och eventuell tjänstgöring på betald tid. Det är kanske dessutom så att det är den obetalda tjänstgöringen som är minst lika viktig för försvar och säkerhet.

Reservofficerssällskapet i Göteborg – ROSIG

ROSIG har 20 aktiviteter om året. Se programpunkterna på www.rosig.se. Vi tackar alla våra medlemmar och nära samarbete med Försvarsutbildarna och Föreningen för Göteborgs Försvar.

FÖRENINGEN FÖR GÖTEBORGS FÖRSVAR

Föreningen för Göteborgs Försvar är Sveriges största förening för försvars- och säkerhetspolitiskt intresserade med fler än 2100 medlemmar. Föreningen bildades redan 1912 och är fristående och politiskt obunden med ändamålet ”att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar inom Göteborg och i Västsverige.”

Föreningen ger ekonomiska bidrag till olika organisationer och anordnar egna aktiviteter, till exempel föredrag och debatter. I medlemskapet ingår en digital utgåva av tidskriften ”Vårt Försvar” som ges ut av Allmänna Försvarsföreningen.

För ständigt medlemskap Swisha medlemsavgiften 200 kr till 123 274 6881 och skicka samtidigt e-post till sekreterare@goteborgsforsvar.se med ditt namn, födelsedatum, adress, samt mobiltelefonnummer.

Ta chansen och ge bort ett medlemskap som gåva – en gåva som räcker hela livet. Kontakta sekreterare@goteborgsforsvar.se för ett fint presentkort.

FÖRENINGEN HAR EN EGEN HEMSIDA:

www.goteborgsforsvar.se Surfa in och ta del av vårt program med föreläsningar och annan information!

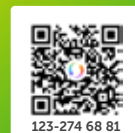
VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift sedan 1890

Tidningen utkommer fyra gånger per år och innehåller många artiklar av stort värde för dem som vill följa med i försvarsdebatten.

Betala med Swish

123-274 68 81

FFGF Medlemsavgift

Återanvänd gärna tidningen genom att låta den hitta nya läsare.
Arbetsplatsens fikarum, släkting, pizzabutiken, frisören, idrottsklubben osv.